

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมอาชีพเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ โดยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะอาชีพและบันทึกการสังเกตพฤติกรรมด้วยกล้องวิดีโอ

สำหรับแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะอาชีพ ผู้ศึกษาใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 3 คน ได้แก่ ประธานกรรมการดำเนินงานมูลนิธิบ้านสมานใจ 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของมูลนิธิบ้านสมานใจ 2 คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คน โดยนำเสนอข้อมูลดังนี้

1. การพัฒนาทักษะอาชีพ
2. ผ้าทอซาโอริ
3. กรณีศึกษา
 - 3.1 ประธานกรรมการดำเนินงานมูลนิธิบ้านสมานใจ
 - 3.2 เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของมูลนิธิบ้านสมานใจ
 - 3.3 บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เข้ารับการพัฒนาทักษะอาชีพ

การพัฒนาทักษะอาชีพ

การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจ มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพ

มูลนิธิบ้านสมานใจ ใช้การทอผ้าซาโอริเป็นกิจกรรมในการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยมีผู้รับผิดชอบหลัก คือ คุณพร (นามสมมติ) มีหน้าที่ดูแลในส่วนของผลิตภัณฑ์ การแปรรูปเป็นต้น และคุณเดี่ยว (นามสมมติ) มีหน้าที่เตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ทอผ้า และรวมไปถึงการทำกิจกรรมอื่น ๆ เช่น สันทนาการ เป็นต้น

โดยเจ้าหน้าที่ทั้งสองคนเป็นคนที่มีความสติปัญญาอยู่ในระดับปกติ แต่มีความพิการทางร่างกาย คือ นางสาวพร ขาทั้งสองข้างไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจากประสบอุบัติเหตุ

ตกจากตึกขณะทำงานก่อสร้าง และได้รับการเคลื่อนย้ายจากเพื่อนร่วมงานอย่างไม่ถูกวิธี โดยเพื่อนร่วมงานได้ช่วยกันยก และเขย่าวัวให้ฟื้นสติ เนื่องจากตอนนั้น นางสาวพรไม่ได้สติ ผลจากการกระทำดังกล่าวทำให้กระดูกสันหลังหัก มีผลให้ขาทั้งสองข้างไม่สามารถทำงานได้ ต้องนั่งรถเข็นสำหรับผู้พิการ แต่นางสาวพรได้รับการฝึกฝนในการใช้รถเข็น และสามารถเคลื่อนไหวได้ค่อนข้างคล่องตัว ช่วยเหลือตัวเองได้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ นางสาวพร ยังได้รับการฝึกอาชีพมาจากศูนย์ฯ หยาคลฝน ทำให้มีทักษะในการทำงานค่อนข้างดี มีความสามารถด้านการเย็บผ้า งานฝีมือ เป็นต้น สำหรับคุณเด็ชว จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการ คอมพิวเตอร์ แต่มีความพิการทางร่างกาย คือ ขาซ้ายพิการแต่กำเนิด ต้องใส่ขาเทียม แต่สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้โดยไม่มีปัญหา

ระยะเวลาในการดำเนินการ

ทางมูลนิธิฯ ได้จัดตารางกิจกรรมของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเช้าและช่วงบ่าย โดยช่วงเช้า จะเป็นกิจกรรมทอผ้าซาโอริและในช่วงบ่ายเป็นกิจกรรมอื่น ๆ เช่น สอนหนังสือ สันทนาการ พักผ่อน เป็นต้น โดยจัดแบ่งเวลาราว ๆ ดังนี้

9.00-11.30 น. ทอผ้าซาโอริ

11.30-13.00 น. พักทานอาหารกลางวัน

13.00-15.00 น. ทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น สอนหนังสือ สันทนาการ พักผ่อน

15.00 น. เป็นต้นไป กลับบ้าน

ภายใน 1 สัปดาห์ จะเข้าฝึกเป็นเวลา 4 วัน ตั้งแต่วันอังคารจนถึงวันศุกร์ และหยุดพัก 3 วัน ตั้งแต่ วันเสาร์จนถึงวันจันทร์ ซึ่งระยะเวลาที่จัดดังกล่าว เป็นโครงสร้างแบบหลวม ๆ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในแต่ละวัน เนื่องจาก บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เข้ารับการฝึกทักษะอาชีพ มีความสนใจและอดทนในแต่ละกิจกรรมไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงเน้นในตัวบุคคลอันดับแรก

ในส่วนของเจ้าหน้าที่ จะเริ่มงานเวลา 8.00 น.จนถึง 17.00 น. โดยมีเวลาพักเที่ยง 1 ชั่วโมง และทำงาน 5 วันต่อสัปดาห์ ตั้งแต่วันจันทร์จนถึงวันศุกร์ หยุดวันเสาร์และวันอาทิตย์

ขั้นตอนการพัฒนาทักษะอาชีพ (เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดขั้นตอน)

ขั้นเตรียมการ เป็นการเตรียมอุปกรณ์ อันได้แก่ ด้าย และก๊อทผ้า โดยจะมีเจ้าหน้าที่คือคุณเด็ชว เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการเตรียม

ขั้นดำเนินการ เมื่อก๊อทผ้าพร้อมแล้ว บุคคลที่รับการพัฒนากิจกรรมอาชีพ จะเป็นผู้ดำเนินการทอ ตามจินตนาการของตนเอง

ขั้นแปรรูป เมื่อบุคคลที่รับการพัฒนาทักษะอาชีพทอเสร็จจะมีเจ้าหน้าที่ถอดผ้าทอออก เพื่อนำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ผ้าพันคอ เสื้อ เป็นต้น โดยคุณเดียว จะมีหน้าที่ในการถอดผ้าทอและจัดเก็บ แล้วส่งมอบให้คุณพร นำไปผลิตเป็นสินค้าประเภทต่างๆต่อไป

กระบวนการในการแปรรูปผลิตให้อยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์เพื่อจัดจำหน่าย

ผู้กำหนดรูปแบบของผลิตภัณฑ์ ในระยะเริ่มแรก เป็นกลุ่มอาสาสมัครชาวญี่ปุ่น โดยผลิตภัณฑ์ในช่วงนั้น คือ เสื้อ ผ้าพันคอ และการ์ด ปัจจุบันทางคณะกรรมการ รวมไปถึงผู้ประกอบการเป็นผู้รับผิดชอบโดยผ่านความคิดเห็นจากที่ประชุมและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์แบบต่างๆ ที่หลากหลายขึ้น เช่น กระเป๋า กีบติดผม เป็นต้น และวางเป้าหมายในการผลิตผลิตภัณฑ์ปีละ 2 ชิ้น

ผลิตภัณฑ์แต่ละชิ้นมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบหลักคือ คุณพร ซึ่งเป็นคนนำผ้ามาแปรรูป รับผิดชอบเกี่ยวกับ เสื้อ ผ้าพันคอ เป็นต้น และมีคุณเดียว เป็นผู้รับผิดชอบรอง รับผิดชอบผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากเศษผ้า เช่น กระเป๋า เป็นต้น

ทั้งนี้ ระยะเวลาของการผลิตสินค้าแต่ละชนิดไม่เท่ากัน ดังนี้ เสื้อโปโล ใช้เวลาประมาณ 1-2 วันต่อตัว สามารถนำจำหน่ายได้เลย ผ้าพันคอยาวประมาณ 1 เมตร ใช้เวลาประมาณ 1 วันต่อผืน ส่วนสินค้าอื่นๆ ที่ทำมาจากเศษผ้า เช่น กระเป๋า กีบ ใช้เวลาไม่นานขึ้นอยู่กับรูปแบบของชิ้นงาน

โดยส่วนตัวของคุณพร เป็นผู้ผ่านการอบรมวิชาชีพมาจากบ้านหยาตผ่น ทำให้มีทักษะด้านงานฝีมือ สามารถตัดเย็บทั่วไปได้ ทำให้ได้รับหน้าที่หลักในการผลิตสินค้า ซึ่งในส่วนภาระงานอื่น ๆ จะเป็นหน้าที่ของคุณเดียว ทำให้หน้าที่ดังกล่าว คุณพร เป็นผู้รับผิดชอบหลัก

ขั้นตอนในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ผู้รับผิดชอบในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ร้านค้าภายในมูลนิธิบ้านสมานใจ มีคุณเดียว เป็นผู้ดูแลและบันทึกรายวัน ร้านค้าภายนอกมูลนิธิ ฯ เช่น การออกร้านแสดงสินค้า เป็นต้น มีประธานมูลนิธิฯ เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ร่วมกับผู้ประกอบการที่ร่วมออกร้านขณะนั้นด้วย โดยผลิตภัณฑ์ทุกชนิดมีป้ายราคาติดไว้ชัดเจน และโดยมากจะขายตามราคาป้าย

ในส่วนของราคา ทางคณะกรรมการฯ ร่วมกับผู้ประกอบการจะเป็นผู้ประชุมและตั้งราคา โดยคำนวณจากต้นทุน ค่าใช้จ่ายของผลิตภัณฑ์แต่ละตัว ซึ่งโดยมากจะเป็นราคาที่รองรับชาวต่างชาติ

ณ ปัจจุบันสถานที่ในการจำหน่าย มี 2 แห่ง คือ ร้านค้าภายในมูลนิธิฯ เอง ซึ่งเปิดขายทุกวัน ยกเว้นวันเสาร์ อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ อีกแห่ง คือ ร้านค้าที่ไปร่วมออกงาน ซึ่งระยะเวลาได้ไม่แน่ชัด โดยส่วนใหญ่จะเลือกงานที่ได้รับเชิญและงานที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการออกร้าน

คุณเคี้ยว จบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส. ซึ่งถือว่ามีความรู้ทางด้านวิชาการมากที่สุดในมูลนิธิฯ ทำให้ได้รับผิดชอบในเรื่องของงานเอกสาร งานการเงิน และคอมพิวเตอร์ ที่ต้องใช้ทักษะอยู่บ้างในการทำงาน อีกทั้ง คุณเคี้ยว ยังมีความคล่องตัวในการทำงานมากกว่าผู้อื่น เพราะแม้ว่าเธอจะมีวิชาชีพการ แต่เธอก็ใส่ซาเทียมและเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่ว

รายได้หลังได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพ

ในระยะแรก ที่ยังไม่มีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ มูลนิธิบ้านสมานใจ มีรายได้หลักมาจากเงินบริจาคของผู้ปกครองและผู้บริจาคอื่น ๆ ภายหลัง สามารถผลิตสินค้าและขายสร้างรายได้ จึงมีคุณลำควน เบน ทำหน้าที่เป็นเหรัญญิกของมูลนิธิฯ โดยมีคุณเคี้ยว เป็นผู้รับผิดชอบในการทำบันทึกรายวัน

มูลนิธิบ้านสมานใจ มีค่าใช้จ่ายรายเดือน 40,000-50,000 บาท โดยที่มีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ ประมาณ 20,000 บาท และเมื่อรวมกับเงินบริจาคอีกส่วนหนึ่งจะพอดีกับค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยมูลนิธิฯ แบ่งผลรายได้ให้กับบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ตามคุณภาพและน้ำหนักของผ้า โดยเฉลี่ยการทอผ้าจำนวนหนึ่งผืนจะทำให้ผู้ทอมีรายได้ประมาณ 300-400 บาท

โดยรายได้ของมูลนิธิฯ ยังถือว่าไม่สามารถทำอะไร หรือสร้างรายได้เพียงพอเพียงให้กับมูลนิธิฯ ได้ เนื่องจากมีรายได้ที่ไม่แน่นอน เพราะรายได้หลักเกิดจากการขายสินค้าแก่ผู้มาเยี่ยมชมมูลนิธิฯ ซึ่งหากวันไหนที่ไม่มีผู้มาเยี่ยมชมมูลนิธิฯเลย รายได้ในวันนั้นก็จะไม่เกิดขึ้น อีกทั้งจำนวนของผู้มาเยี่ยมชมมูลนิธิฯ ยังไม่แน่นอน ขึ้นกับสภาวะอากาศ เช่น ฝนตกผู้มาเยี่ยมชมก็จะน้อย หรือถ้าเป็นช่วงเทศกาลต่าง ๆ เช่น ช่วงฤดูหนาว ผู้มาเยี่ยมชมมูลนิธิฯ ก็จะมีมากและรายได้อาจจะมากตามด้วย

ในส่วนของผู้จำหน่ายที่ รายได้ที่ได้จากมูลนิธิฯ ทำให้สามารถนำไปเลี้ยงชีพได้ แต่ยังไม่ค่อยเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายรายเดือน เพราะมีภาระค่าใช้จ่ายส่วนตัว คือ ค่าเช่าห้องพัก ค่าเดินทาง ซึ่งถ้าหากมองค่าใช้จ่ายส่วนตัวกับรายรับที่ได้ อาจเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในแต่ละเดือน แต่ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ฯ ยังมีภาระทางบ้าน เช่น การส่งค่าเลี้ยงดูบุตร ด้วยทำให้ภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตามมา อีกทั้งรายได้ที่ได้รับเป็นค่าจ้างรายวัน ซึ่งหมายความว่าวันใดที่เจ้าหน้าที่ฯ

ไม่สามารถมาทำงานได้ตามปกติ รายได้ในวันนี้ข่มขายหายไปด้วย เหตุเหล่านี้จึงทำให้เจ้าหน้าที่ฯต้องหารายได้เสริมด้วย เช่น การไปรับจ้างพิมพ์ผ้าบาติก เพื่อให้มีรายได้เพิ่มเพียงพอดำค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน

ปัญหาและอุปสรรค

กิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพ

การทอผ้าซาโอรี ปัจจุบันผู้ทอมีความชำนาญในระดับหนึ่งแล้ว แต่ทั้งนี้ในเรื่องของคุณภาพอาจจะยังไม่สม่ำเสมอ โดยผ้าที่มีคุณภาพดีจะต้องลายสวย ทอแน่น ไม่มีด้ายหลุดลุ่ย เป็นต้น นอกจากนี้ การระบุจำนวนหรือปริมาณของผ้า ยังไม่สามารถทำได้ทั้งนี้ขึ้นกับตัวผู้ทอเอง

ผลิตภัณฑ์

ปัจจุบันผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิบ้านสมานใจ ถือว่าค่อนข้างหลากหลายกว่าแต่ก่อน และได้รับความสนใจค่อนข้างดี อาจจะคิดตรงที่คนในพื้นที่เห็นว่า ราคาค่อนข้างแพง ซึ่งทางมูลนิธิฯ ก็ยอมรับสำหรับบางผลิตภัณฑ์ เช่น เสื้อ ที่ราคาค่อนข้างแพง รายได้

มูลนิธิบ้านสมานใจมีค่าใช้จ่ายรายเดือนค่อนข้างมาก และรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์ยังไม่เพียงพอ ทั้งนี้ ปัญหาหลัก คือ ช่องทางการขายน้อยหรือคนเยี่ยมชมมูลนิธิฯ ยังไม่แพร่หลาย อีกทั้ง ต้นทุนสินค้าบางตัวสูงทำให้กำไรน้อย

กิจกรรมเสริมการพัฒนาทักษะ

กิจกรรมของมูลนิธิบ้านสมานใจ จะแบ่งออกเป็นสองช่วงหลัก คือ ช่วงเช้าทอผ้าซาโอรี และช่วงบ่ายทำกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งกิจกรรมหลัง แม้ไม่ได้นำมาซึ่งการพัฒนาทักษะอาชีพ แต่ทว่าการทำงานกิจกรรมอื่นๆที่หลากหลายนำมาซึ่งการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จากการเคลื่อนไหว การหยิบจับ การวิ่ง การเดิน ด้านสมอง จากการฝึกคิด ฝึกทำ ด้านจิตใจ ที่หลายคนมักอารมณ์ดีที่ได้เล่นเกมส์ ด้านสังคมจากการทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยเหลือกัน เป็นต้น

การเต้นประกอบเพลง

เป็นกิจกรรมหลักที่ได้รับความนิยมในตัวเด็ก เพราะได้ทั้งความสนุก ความบันเทิง และทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ ผู้นำกิจกรรมไม่ได้ระบุว่าเป็นใคร แต่จะหมุนเวียนสลับกันไป เช่น ดิงลิ่ แอนนา เป็นต้น ทุกคนจะช่วยกันเลือกเพลง แล้วคิดท่าเต้น ช่วยกันสอนและฝึกไปพร้อมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะทางด้านสมองจากการคิด การประดิษฐ์ท่าเต้น การพัฒนาทักษะทางสังคมในการฝึกเต้น การทำงานร่วมกันซึ่งอาจจะต้องมีการรับฟัง

ความคิดเห็นของเพื่อน ๆ เช่น ไม่ชอบเพลงแบบนี้ หรือทำเดินแบบนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ กิจกรรมดังกล่าว ยังนำมาซึ่งความภูมิใจ ความประทับใจแก่ผู้เยี่ยมชม ซึ่งถือเป็นของขวัญ จากใจที่มีค่าทั้งตัวผู้เดินและผู้รับชม

การเรียนหนังสือ

แม้ว่าระดับสติปัญญาของเด็กในมูลนิธิจะอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำกว่ามาตรฐาน แต่การเรียนหนังสือ ก็เป็นกิจกรรมหลักที่ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เด็ก ได้มีพื้นฐาน ความรู้อันจะนำไปใช้ในสังคมได้ เช่น การคัดตัวหนังสือ การฝึกเขียนชื่อ การนับเลข บวกลบ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ ในสังคม ในชีวิตประจำวันของพวกเขาจะต้องได้พบเจอ อยู่เป็นประจำ เช่น ชื่อของ ทำให้ต้องมีความรู้บ้างเพื่อที่จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ในบางครั้ง

การรับประทานอาหารร่วมกัน

เป็นหนึ่งในกิจกรรมง่าย ๆ ที่ต้องปฏิบัติร่วมกันทุกวันที่เข้ารับการฝึกทักษะที่มูลนิธิฯ ทุกคนจะได้เรียนรู้การรับประทานอาหารที่ถูกวิธี มารยาทบนโต๊ะอาหาร การแบ่งปันอาหาร ของตนกับเพื่อน การทำความสะอาดจานชามของตนเอง โต๊ะและเก้าอี้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นกิจวัตร ที่ทุกคนต้องทำได้ดี เพราะเมื่อออกสู่สังคมภายนอก พวกเขาเหล่านี้จะต้องได้พบเจอเหตุการณ์ เหล่านี้อย่างเลี่ยงไม่ได้เลย

การเล่นเกมส์

เกมส์ต่าง ๆ จะมีหลากหลายแล้วแต่ว่าในวันนั้น ใครเป็นผู้นำกิจกรรม เกมส์ที่นำมา เล่นก็จะไม่ยาก เช่น เกมส์จับคู่สิ่งของ เกมส์จับคู่ภาพ เกมส์เก้าอี้ดนตรี เกมส์เดิน เป็นต้น จากการพูดคุยกับอาสาสมัครท่านหนึ่ง ทราบว่าเด็กจะให้ความร่วมมือดีมาก แม้บางครั้ง เด็กบางคนอาจจะไม่เข้าใจใน โจทย์ที่ตั้งก็ตาม แต่หลังจากได้ทำงานร่วมกันสักระยะหนึ่ง ก็จะเริ่มเข้าใจว่า ระดับของเด็กดังกล่าวเป็นอย่างไร และจะเริ่มคิดเกมส์ที่เหมาะสมกับตัวเด็ก ได้อย่างเหมาะสม เช่น เกมส์จับคู่สิ่งของ ซ้อน ส้อม หรือ โต๊ะ เก้าอี้ โดยอาศัยภาพเป็นสื่อ เป็นการฝึกให้เด็กได้คิด โดยนำภาพมาเป็นสัญลักษณ์ให้ง่ายแก่การเข้าใจ และใช้สิ่งที่เด็ก พบเห็นในชีวิตประจำวันมาเป็นตัวดำเนินเรื่อง ซึ่งเด็ก ๆ จะเข้าใจและเล่นได้ง่าย ทุกคนจะหัวเราะ ปรึกษาตามภาพที่ตัวเองได้ อาจจะเป็นเกมส์ที่ไม่ค่อยยากเด็ก ๆ เลยทำได้ ถูกต้องหมด แต่บางครั้งอาสาสมัครก็ตั้งโจทย์ยากไปหน่อย เช่น เกมส์บวกลบ หลายคน ไม่เข้าใจคำถาม และแม้บางคนจะเข้าใจแต่ก็ยากที่จะทำได้ แต่กระนั้นแล้วทุกคนยังตั้งใจฟัง อย่างดี (จากการสัมภาษณ์อาสาสมัคร, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 24 สิงหาคม 2554)

ผ้าทอซาโอริ

ผ้าทอซาโอริ เป็นกิจกรรมที่ทางมูลนิธิบ้านสมานใจนำมาใช้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ แก่บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การทอผ้าซาโอริ

“ซา” ของคำว่า ซาโอริ มีความหมายเช่นเดียวกับพยางค์แรกของคำว่า “ไซ” ซึ่งพบในคำศัพท์ของลัทธิเซน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีเอกลักษณ์ในตัวเอง และคำว่า “โอริ” หมายถึง การทอผ้า

การทอผ้าซาโอริเปรียบได้กับผู้ที่เต็มสติปัญญาลงบนภาพวาด หรือเปรียบได้กับ ปากกาหมึกซึมที่ใช้ประพันธ์ผลงานทางวรรณคดี และเช่นเดียวกัน การทอผ้าแบบซาโอริ คือ เครื่องมือแสดงตัวตนที่แท้จริงของมนุษย์ เป้าหมายการทอผ้าแบบซาโอริ คือ การแสดง ความรู้สึกของผู้ทอออกมาอย่างอิสระ นั่นคือ การไม่มีกฎเกณฑ์ เนื่องจากการทอผ้าด้วยมือ ตรงกันข้ามกับการทอผ้าด้วยเครื่องจักร การทอผ้าซาโอริง่ายมากซึ่งเหมาะกับคนที่ไม่มีความรู้ เกี่ยวกับการทอผ้า ลักษณะที่สำคัญที่สุดของการทอผ้าซาโอริ คือ เน้นการแสดงออกของตนเอง อย่างสร้างสรรค์ (สุภัทรภาพร ตันอธิคม, 2546)

เครื่องทอผ้าซาโอริ

เครื่องทอผ้าซาโอริมีส่วนประกอบหลักอยู่หลายชิ้น ดังแสดงไว้ในรูป 1 ดังนี้

1. แขนหมุน ใช้สำหรับคล้องเชือกแขวนตะกอ
2. เหล็กค้ำตะกอ ใช้สำหรับแขวนซี่ลวดตะกอ
3. ตะกอ ทำหน้าที่แบ่งเส้นด้ายออกเป็นหมวดหมู่ตามที่ต้องการ

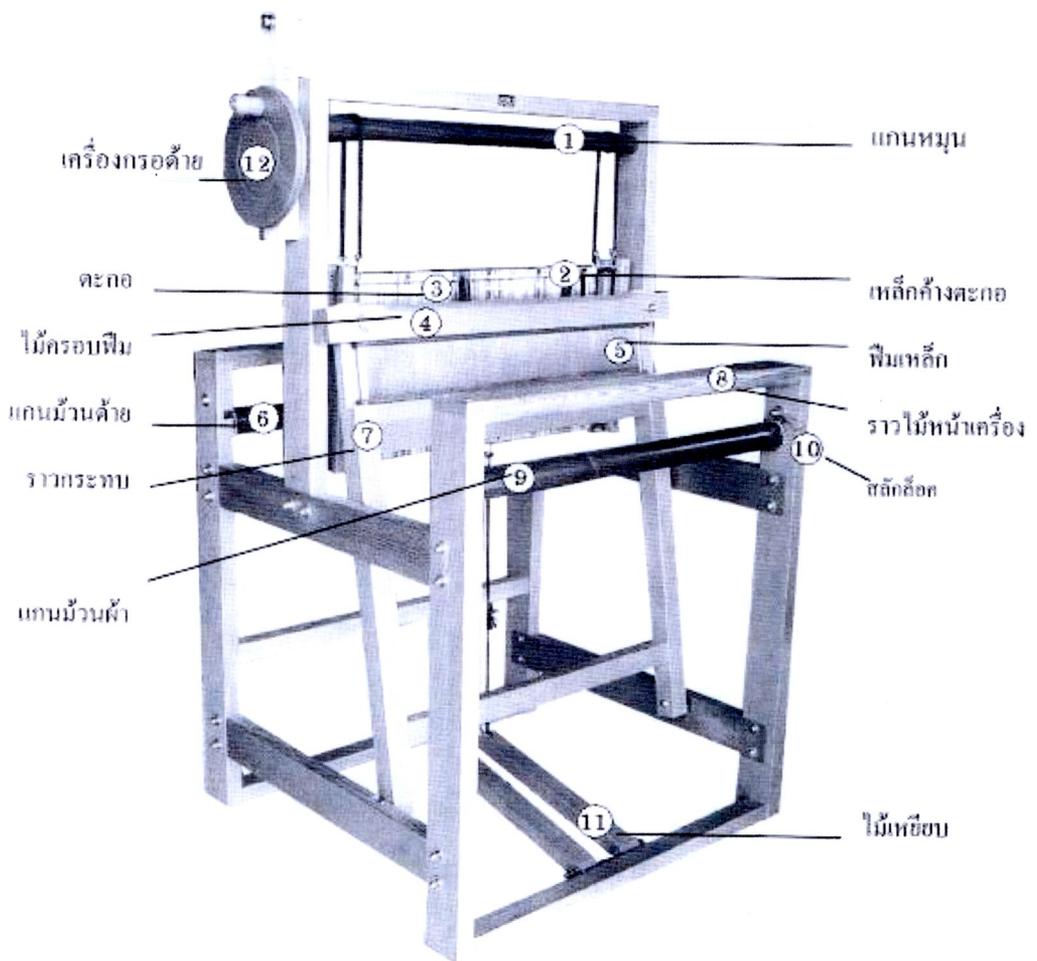
เมื่อยกตะกอขึ้นก็จะดึงเส้นด้ายขึ้น เปิดเป็นช่อง สามารถพุ่งกระสวยเข้าไปทำให้ด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง) สานขัดกับด้ายยืน

4. ไม้ครอบฟืม ใช้สำหรับครอบลงบนฟืม เพื่อยึดให้ฟืมติดอยู่กับราวกระทบ
5. ฟืมเหล็ก ใช้สำหรับสอดเส้นด้ายยืนเพื่อจัดเส้นด้ายให้อยู่ห่างกัน
6. แขนม้วนด้าย ทำหน้าที่ม้วนเก็บด้ายยืน
7. ราวกระทบ จะติดอยู่กับฟืม ทำหน้าที่กระทบให้เส้นด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง)

แนบชิดสานกับเส้นด้ายยืน เพื่อให้ลายเนื้อผ้าติดกัน

8. รางไม้หน้าเครื่อง ทำหน้าที่ช่วยชิงผ้าให้ตึง ทอได้ง่ายขึ้น
9. แขนม้วนผ้า ทำหน้าที่ม้วนเก็บผ้าทอ
10. สลักล็อก ทำหน้าที่ล็อกแกนม้วนผ้า และดึงผ้าให้ตึง
11. ไม้เหยียบ ใช้สำหรับเหยียบเพื่อสลับตะกอขึ้นลง

12. เครื่องกรอด้วย สำหรับกรอด้วยเพื่อใช้เป็นด้ายเส้นพุ่ง (ด้ายขวาง)

รูป 1 เครื่องทอผ้าซาโอริ

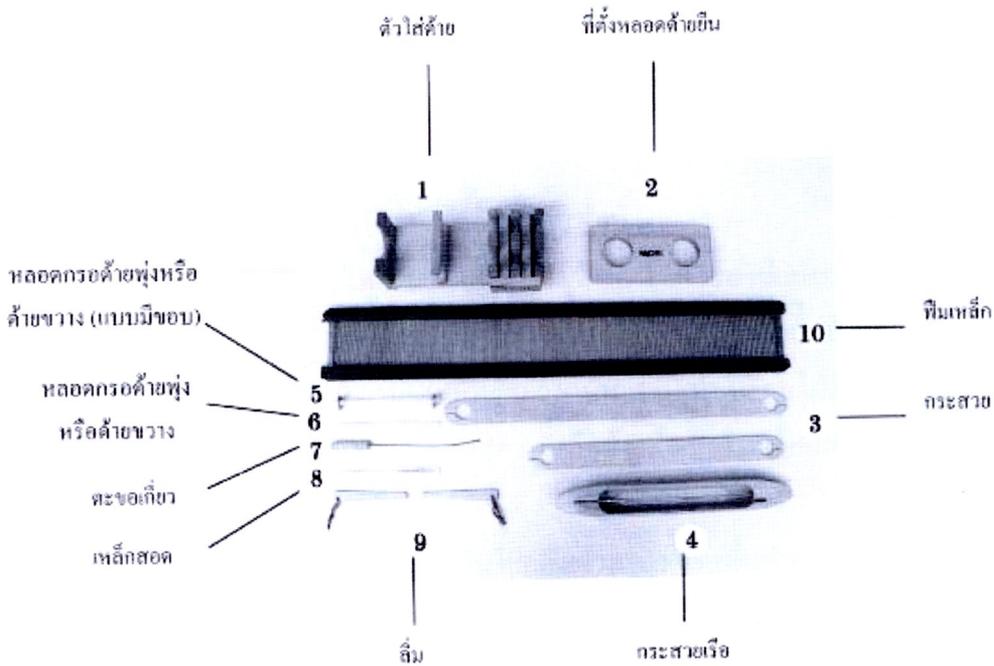
อุปกรณ์การทอผ้าซาโอริ

สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบกับเครื่องทอผ้ามีหลายชิ้น ดังรูป 2 ดังนี้

1. ตัวใส่ด้าย เป็นอุปกรณ์สำหรับแยกด้ายเพื่อใส่ด้ายขึ้นลงในเฟรม
2. ที่ตั้งหลอดด้ายขึ้น ใช้สำหรับตั้งหลอดด้ายขึ้นในระหว่างการจึงด้ายขึ้นบนเฟรม

เพื่อป้องกันไม่ให้หลอดด้ายล้ม

3. กระสวย สำหรับใส่เส้นด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง) ที่ใช้ในการทอผ้า

รูป 2 อุปกรณ์การทอผ้าซาโอริ

ประเภทของเส้นด้าย

การทอผ้าซาโอริ สามารถเลือกเส้นด้ายที่มีความหนาเท่าไรก็ได้ เส้นด้ายอาจทำจากขนสัตว์ ไหม ฝ้าย ป่าน เส้นใยที่นำกลับมาใช้ใหม่ และเส้นใยสังเคราะห์ และสามารถแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้ายเดี่ยว ด้ายเดี่ยวเหมาะสมที่จะใช้เป็นด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง) และถ้าด้ายมีความแข็งแรงก็สามารถใช้เป็นด้ายยืนได้เช่นกัน

2. ด้ายสองเกลียว ด้ายสองเกลียวทำจากด้ายเดี่ยวสองเส้นพันเกลียว และเหมาะสมที่จะใช้เป็นด้ายยืนจากด้ายสองเกลียวอย่างหนาเมื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง) สามารถผลิตผ้าที่แข็งแรงกระด้าง และมีด้ายสาม และสี่เกลียวได้เช่นกัน

3. ด้ายพันหลายชั้น ด้ายพันหลายชั้นเป็นด้ายที่ทำขึ้นเองได้ โคนพันเส้นด้ายสองเส้นหรือมากกว่า นั้นเข้าด้วยกัน ด้ายประเภทนี้จะให้ความรู้สึกอ่อนโยน และเหมาะที่จะให้เป็นด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง) หากนำมาใช้เป็นด้ายยืนก็ต้องมีความกล้าที่จะใช้ เพราะเป็นด้ายที่ใช้ยาก แต่จะพบความน่าสนใจ จากการรวมเศษด้ายและพันเข้าด้วยกัน

4. ด้ายแฟนซี ด้ายแฟนซี รวมถึง ด้ายหยาบ ด้ายที่เป็นห่วง ด้ายที่มีปมและด้ายที่ทำจากขนแพะ แองโกรา เป็นต้น ด้ายเหล่านี้เป็นด้ายที่ดึงดูดใจ ควรทอหลวม ๆ และ หยาบ ๆ หากจะเน้นที่คุณลักษณะของด้ายให้ดีที่สุด

วิธีการทอผ้า

การทอผ้าซาโอริ มีหลักการพื้นฐานในการทอ ดังนี้

1. วางเท้าทั้ง 2 ข้างบนไม้เหยียบ ใช้เท้าข้างใดข้างหนึ่งเหยียบ ไม้เหยียบลง จากนั้นสอดกระสวยไว้บนด้ายยืน ใช้เท้าสลับเหยียบไม้เหยียบอีกข้างหนึ่งลง แล้วจึงใช้กระสวยเรือสอดด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง) ผ่านช่องด้ายยืน จากนั้น สลับเท้าเหยียบไม้อีกข้างหนึ่งลงสอดด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง) กลับผ่านช่องด้ายอื่น (ควรเหลือด้ายที่ขอบข้างไว้เล็กน้อยเพื่อป้องกันไม่ให้ขอบข้างหดเข้า)

2. สลับเท้าเหยียบไม้เหยียบแล้วจับคัน โยกดึงเข้าหาตัว จากนั้นทำเช่นเดียวกับข้อ 1-2 ไปเรื่อย ๆ

3. เมื่อกระสวยเรือไม่สามารถสอดด้ายพุ่ง (ด้ายขวาง) ผ่านช่องด้ายยืนได้ ควรหมุนผ้าโดย

3.1 เปิดสลักล็อกแกนม้วนด้ายยืนซึ่งอยู่หลังเครื่องทอ โดยยกสลักขึ้น

3.2 หมุนแกนม้วนผ้าเพื่อม้วนผ้าที่ทอแล้วเก็บจนขอบผ้า เลื่อนมาอยู่ใกล้ราวไม้หน้าเครื่องทอ

3.3 ปิดสลักล็อกแกนม้วนด้ายยืนลง จากนั้นหมุนแกนม้วนผ้า ดึงด้ายให้ตึง แล้วจึงเริ่มทอต่อไป

การทอผ้าซาโอริให้ความสำคัญกับการคิดมากกว่าเทคนิค เทคนิค คือ ความสามารถในการลอกแบบตัวอย่างตรงตามที่ถูกขอร้อง ความคิดที่เหมือนกันนั้นทำให้ไม่มีที่สำหรับความคิดสร้างสรรค์ การสร้างสรรค์คืออาศัยความคิด ในโลกปัจจุบันผู้คนมากมายเลิกคิดเกี่ยวกับตนเองและดำเนินชีวิตที่มีความหมายน้อยลงด้วยการทำสิ่งที่ถูกสอนให้ทำเท่านั้น ขณะที่การเปลี่ยนความสำคัญจากเทคนิคมาเป็นความคิดเป็นสิ่งที่ยาก แต่คนที่ไม่มีเทคนิคก็สามารถวางรากฐานในกิจกรรมต่างๆ ของเขาบนความคิดอย่างง่าย ๆ ได้

สิ่งสำคัญที่สุด คือ การพัฒนาความรู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าและค้นพบวิธีที่จะดำรงชีวิตที่ได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่ ขณะที่ชีวิตของเราดำเนินไปเหมือนความฝัน เราต้องการใช้เวลาที่สั้นนี้ให้มีความสุขมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การทอผ้าแบบซาโอริเป็นคำตอบประการหนึ่งที่มุ่งหามาเป็นเวลายาวนาน

กรณีศึกษา

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาทักษะอาชีพ และรวมไปถึงบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ดังนี้

1. ประชานกรรมการดำเนินงานมูลนิธิบ้านสมานใจ

“คุณพ่อ” หนึ่งในแรงหลักในการร่วมสร้างการพัฒนาทักษะอาชีพ

คุณพ่อ คำเรียกติดปากของสมาชิกมูลนิธิบ้านสมานใจ ที่ใช้เรียกเป็นคำแทนของประชานกรรมการมูลนิธิบ้านสมานใจ ผู้ซึ่งอุทิศตนและทำหน้าที่เสาหลักของมูลนิธิร่วม 6 ปี ประกอบกับวัย 75 ปีของท่าน ทำให้ “คุณพ่อ” กลายเป็นประโยคติดปากและเรียกใช้กันในวงสมาชิกรอบครัวบ้านสมานใจ และด้วยการปกครองที่ไม่ได้เน้นในรูปขององค์กร แต่เป็นเหมือนครอบครัวทำให้สมาชิกผูกพันกับคุณพ่อเป็นอย่างมาก

มูลนิธิบ้านสมานใจกับการอยู่รอด

คุณพ่อ กล่าวว่า มูลนิธิบ้านสมานใจ เป็นองค์กรที่เข้าประเภท Self Help เพราะหลายสิบปีผ่านมาทำให้มูลนิธิฯ รู้ดีว่าฝนแห่งความกรุณาปราณีไม่ได้หลั่งมาทั่วฟ้า หลายต่อหลายหน่วยงานที่ช่วยเหลือคนพิการเป็นองค์กรจากประเทศในยุโรป ประเทศญี่ปุ่น และแม้กระทั่งจากประเทศที่ไม่ได้ร่ำรวยไปกว่าเรา คือ ประเทศฟิลิปปินส์ รัฐบาลของบางประเทศเหล่านี้เคยข่มเหง เอาเปรียบประเทศไทย แต่เราไม่ควรจะเหมารวมไปถึงบางองค์กรและประชาชนของประเทศนั้น ๆ ที่มีจิตกุศล แต่การมองข้ามหน่วยงานรัฐของเราเองก็อาจจะเป็นกรรมหนัก กระทรวงศึกษาธิการของเราได้พยายามกำหนดนโยบายให้คนพิการได้เข้าเรียนในโรงเรียน ถึงจะยังไม่มีผลนักในทางความคิดครั้งสำคัญ แต่ชีวิตคนพิการมิได้จำกัดอยู่ในเฉพาะสถาบันการศึกษา เมื่อคนพิการพ้นวัยนักเรียนแล้วจะมีอะไรรองรับสนับสนุน

ประสบการณ์การทำงานมูลนิธิฯร่วม 6 ปี ให้คำตอบข้อหนึ่งว่า ทำไมหน่วยงานราชการหรือองค์กรสาธารณกุศลน้อยราย ถึงทำงานด้านคนพิการ เพราะมันไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ แต่ถ้าเราจะตีโพยตีพายว่าทำไมรัฐบาลไม่ใส่ใจ ทำไมงานเพื่อคนพิการถึงมีความสำคัญอยู่รั้งท้าย การเรียกร้องคงทำให้เสียงเราแหบแห้งไปเสียก่อน และอาจจะเป็นพลังงานที่สูญเปล่า การจะอ้างว่าประเทศเรายากจน ไม่สามารถจะเจียดงบประมาณมาได้นั้นเป็นเหตุผลที่คุ้นหู แต่ถ้าข้ออ้างเรื่องความยากจนนี้ฟังขึ้น โฉนจึงมีการใช้งบประมาณของบางหน่วยงานเข้าทำนอง “เกี่ยวแฝกมุงป่า” และ “ดำน้าพริกละลายแม่น้ำ” อย่างเป็นทางการหรือว่าเป็นปกติวิสัย หรือว่านี่คือความผิดพลาดของงานราชการไทย ความคิดของทางราชการก็เป็นส่วนหนึ่งที่เรหวนอมขมกลืน การตีความพุทธศาสนาก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง เราได้ฟังทัศนะที่แสดงใจจากผู้ที่ครองชีวิต

บ่อยครั้งว่า คนพิการนั้นเกิดมาชดใช้กรรมที่ได้ทำไว้แต่ภพก่อน บางวัดถึงกับปฏิเสธอย่างไร้เยื่อใย ที่จะให้ใช้สถานที่มุมเล็ก ๆ สำหรับตั้งโต๊ะ วางเครื่องมือสำหรับทำแขนขาเทียม ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้สืบทอดคำสอนของพระพุทธเจ้านิยมที่จะประกาศให้คนทำบุญ แต่อานิสงส์จากการทำทานนั้น เป็นเสียงที่แผ่วเบาจากองค์กรคณะสงฆ์ ครั้นจะว่าสังคมไทยเล็งน้ำใจเราก็คงพูดได้ไม่เต็มปาก ทั้งไม่ตรงกับความจริง เราได้รับความสนับสนุนจากบุคคลและองค์กรอยู่เสมอ ๆ เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ จังหวัดเชียงใหม่ กระทรวงสาธารณสุข เทศบาลนครเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา มหาวิทยาลัยพายัพ ปางช้างแม่ทะมาน เป็นต้น ถ้าไม่มีความช่วยเหลือทางการเงินและในรูปอื่นๆ แล้วฐานะของมูลนิธิฯ คงจะระทึกรใจอยู่ไม่เว้นวาท

มูลนิธิบ้านสมานใจ พยายามที่จะขึ้นอยู่กับขาของตนเอง ทำผลิตภัณฑ์จำหน่าย โดยให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณค่า ให้ผู้ซื้อได้นำไปใช้ได้จริง ๆ ณ ตอนนี ผลิตภัณฑ์ของทางมูลนิธิฯ ก็มีค่อนข้างหลากหลาย จากระยะเริ่มแรก ที่มีเพียงแค เลื่อ การ์ด และผ้าพันคอ พัฒนาการด้านผลิตภัณฑ์ก็ก่อตัวเรื่อย อาทิ งานรองแก้ว กระเป๋า แหวน นาฬิกา เป็นต้น

ผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นมา สร้างโดยการประชุมปรึกษาหารือจากกรรมการและเล็งเห็นถึงการนำไปใช้ได้ การคุ้มค่า และให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ซื้อมากที่สุดไม่ใช่ช่วยซื้อเพียงเพราะความเห็นใจ แต่ในโลกแห่งความเป็นจริง ความปรารถนาของเราก็กังคงเป็นความฝันอยู่ ทั้ง ๆ ที่เราพยายามประหยัดและควบคุมไม่ให้ต้นทุนค่าประกอบการสูงมาก แต่เทพธิดาแห่งโชคไม่ทอดทิ้งเราเสียเลยทีเดียว สถานที่การทำงานของเราไม่ต้องเสียค่าเช่าเพราะเป็นที่ของผู้ปกครองและเป็นกรรมกรมูลนิธิฯ ทั้งเรายังมีอาสาสมัครประจำ อาสาสมัครตามโอกาส รวมถึงเงินบริจาคจากบุคคลและองค์กรที่มีเมตตาจิตแก่เรา ปัจจัยต่าง ๆ นี้ ทำให้งานของมูลนิธิฯ ดำเนินไปได้ (จากการสัมภาษณ์ประธานกรรมการมูลนิธิบ้านสมานใจ, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 22 สิงหาคม 2554)

บทบาทของ “คุณพ่อ” ต่อการพัฒนา

คุณพ่อ ผู้เป็นเสาหลักของมูลนิธิสมานใจ ผู้ซึ่งเป็นหนึ่งในแกนนำการก่อตั้งมูลนิธิฯ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมูลนิธิฯ และผู้เป็นพ่อคอยดูแลเด็ก ๆ ในบ้าน และรวมถึงการหารายได้เข้าบ้าน ภาระหน้าที่หลากหลายทำให้คนหนึ่งคนมีหลายบทบาทเพื่อความอยู่รอดของทุกคนในบ้าน

พ่อสร้างบ้าน

มูลนิธิบ้านสมานใจเป็นแบบอย่างการรวมพลังของพ่อแม่ ซึ่งหาได้ยากมาก ในปัจจุบัน พลังของพ่อแม่ถือเป็นพลังที่สำคัญในการจะผลักดันให้เด็กก้าวไปข้างหน้า แม้แต่หมอผู้ทำหน้าที่รักษาที่อาจทำได้แค่เพียงรักษาอาการที่เกิดให้ดีขึ้น หรือ ครูอาจจะคอยชี้แนะและสอนสั่งให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง แต่ท้ายสุดพ่อแม่ ก็ต้องเป็นเหมือนตัวขับเคลื่อน (Monitor) ในทุกกระบวนการ

คุณพ่อ มิได้เป็นผู้ก่อสร้างมูลนิธิแห่งนี้เพียงลำพัง แต่หากมีคุณพ่อ และคุณแม่อีกหลายท่านที่มีบุคลิกลักษณะพิเศษเช่นนี้ ร่วมกันก่อสร้างขึ้นมา หากแต่ตัว “คุณพ่อ” เอง ได้เสียสละและได้รับการไว้วางใจจากบรรดาคุณแม่อีกหลายท่าน ให้เป็นแกนนำ และดำรงตำแหน่งประธานกรรมการมูลนิธิบ้านสมานใจ ซึ่งถือเป็นภาระที่ต้องรับผิดชอบอย่างหนัก เนื่องจากในบ้านหลังนี้ มิได้มีเพียงลูกของตนเองเท่านั้น แต่ทว่ามีลูกบุญธรรม อีกนับสิบคนที่มาร่วมใช้ชีวิตด้วยกัน

หน้าที่ในช่วงเริ่มแรกของพ่อ คงจะเป็นการสร้างรูปแบบโครงสร้างการทำงานในบ้าน โดยบ้านหลังนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากคุณแม่ (คุณลำควน เบน) ที่ได้แบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งในบ้านคุณแม่ให้สร้างเป็นมูลนิธิบ้านสมานใจ หลังจากที่ก่อสร้างบ้านเป็นรูปร่าง คุณพ่อก็เป็นคนเข้ามาดูแลจัดการในเรื่องทั่วไปของบ้าน ภายหลังจากคุณพ่อจึงได้มีพี่เดี่ยว และพี่พร มาช่วยแบ่งเบาภาระคอยดูแลการจัดการบางส่วนในบ้านแทนคุณพ่อ เวลาที่คุณพ่อไม่อยู่หรือติดธุระ

แต่บทบาทหลักที่สะท้อนออกจากสายตาของทุกคนที่ได้เข้ามาในมูลนิธิแห่งนี้ คือ บทบาทของการเป็นพ่อซึ่งเด็กทุกคนจะเรียกคุณพ่อ ว่า คุณพ่อ และแสดงออกเฉกท่านเป็นคุณพ่อของพวกเขาจริง ๆ ขณะที่ผู้ศึกษากำลังทำการเก็บข้อมูลอยู่ ได้สังเกตเห็นว่า เวลาที่เด็กเห็นคุณพ่อหรือรับรู้ว่าคุณพ่อมาถึงบ้านแล้วทุกคนจะมีอาการดีใจ วิ่งไปสวัสดี ทักทาย แล้วค่อยกลับมานั่งทอผ้าซาโอริของตนเองต่อ พี่เดี่ยวเล่าให้ฟังว่า เวลาคุณพ่อไม่มาเด็ก ๆ มักจะถามหาและถามวันละหลาย ๆ รอบ โดยเฉพาะ ไข่ หนึ่งในสมาชิกมูลนิธิบ้านสมานใจ ทุกเช้าเวลาที่พี่ไก่อมาถึง คนแรกที่พี่ไก่อมองหา คือ คุณพ่อ (คุณพ่อประดิษฐ์ ประธานกรรมการมูลนิธิบ้านสมานใจ) ถ้าคุณพ่อยังไม่มาพี่ไก่อก็จะถามอยู่ตลอดจนกว่าพ่อจะมา พี่ไก่อรักและผูกพันกับคุณพ่อมากเพราะคุณพ่อเอาใจใส่ทุกคนเป็นอย่างดีเหมือนกับลูกตัวเอง และตัวพี่ไก่อจะซาบซึ้งกว่าใคร เนื่องจากพี่ไก่ออยู่บ้านกับแม่เพียงลำพัง ทำให้บางครั้งพี่ไก่อรู้สึกคิดถึงคุณพ่อของตัวเองที่จากไป สิ่งที่คุณพ่อเอาใจใส่จึงทำให้ทดแทนความคิดถึงพ่อของพี่ไก่อได้ (จากการสัมภาษณ์พี่เดี่ยว, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 23 สิงหาคม 2554)

พ่อหารายได้

ตามที่รู้กันว่ามูลนิธิบ้านสมานใจ เป็นองค์กรที่ช่วยเหลือตนเอง หรือ self-help ดังนั้น การอุดหนุนขององค์กรจึงไม่สามารถรอการบริจาคหรือความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นได้เพียงอย่างเดียว คุณพ่อผู้ซึ่งดำรงหน้าที่หัวหน้าครอบครัวจึงต้องทำให้บ้านอยู่รอดด้วยการหารายได้จากผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากงานฝีมือของเด็กในบ้าน คือ ผ้าซาโอริ ซึ่ง ณ ปัจจุบันมีหลายหลายรูปแบบ โดยรายได้ส่วนใหญ่จะมาจากการเข้ามาเยี่ยมชมมูลนิธิฯ ของหน่วยงานต่าง ๆ ร้อยละ 80 เป็นหน่วยงานและชาวต่างชาติ ร้อยละ 15 เป็นหน่วยงานชาวไทยจากต่างพื้นที่ และอีกร้อยละ 5 เป็นคนในพื้นที่ คุณพ่อเล่าว่า เหตุที่ลูกค้าส่วนมากที่เป็นชาวต่างชาติเนื่องจากมีความคุ้นชินกับองค์กรประเภทนี้ และคนต่างชาติค่อนข้างให้ความสำคัญกับคนที่มีความต้องการพิเศษค่อนข้างมาก ซึ่งจะเห็นจากหน่วยงานหรือกองทุนที่มีอย่างมากมาย และให้การช่วยเหลือแก่องค์กรของไทย อีกส่วนคือสินค้าที่ขายในร้านราคาถือว่าสูงกว่ามาตรฐานของคนในพื้นที่ แต่สำหรับชาวต่างชาติถือว่าเป็นราคาที่สามารรับได้ อาจจะช่วยค่าเงินตราทางหนึ่ง และค่าของความสามารถที่เด็กเหล่านี้จะผลิตออกมาได้ เป็นสินค้าแฮนด์เมดแบบพิเศษทางหนึ่ง ซึ่งทางเราก็ก่อนข้างเข้าใจกับความคิดของคนในพื้นที่ที่เห็นว่าสินค้านี้มีราคาสูง แต่ในอีกมุมมองค่าทางจิตใจก็สูงค่าด้วยเช่นกัน ทางมูลนิธิฯ จะจัดสรรพื้นที่ส่วนหนึ่งสำหรับแสดงสินค้าที่ทำ อาทิ การ์ด เสื้อ กระเป๋า ผ้าพันคอ เป็นต้น เวลาที่มีคนมาดูงานก็จะแวะมาชมและอุดหนุนสินค้า รายได้จากส่วนนี้ จะขึ้นลงตามกระแสฤดูกาลท่องเที่ยวของเชียงใหม่ไปด้วย คือ ช่วงท่องเที่ยว หรือ High season จะมีผู้มาเยี่ยมชมมูลนิธิฯ มากและมีรายได้จากการขายสินค้ามาก แปรผันกับช่วงที่เชียงใหม่ชบเซา รายได้ก็ลดน้อยลงเช่นกัน

โดยมากแล้วผู้มาเยี่ยมชมจะเน้นการบอกต่อ เช่น องค์กรหรือหน่วยงานหนึ่งได้เข้ามาเยี่ยมชมแล้วมีทัศนคติที่ดีก็จะบอกต่อแก่กลุ่มหน่วยงาน กลุ่มเพื่อน และขยายวงกว้างต่อไป โดยที่ทางมูลนิธิฯ ไม่ได้ทำการตลาดแบบธุรกิจใหญ่ ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนมากหน่วยงานต่าง ๆ จะติดต่อทางคุณพ่อ ซึ่งตัวคุณพ่อจะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานหลักให้กับกลุ่มหน่วยงานนั้น รวมถึงการเป็นผู้บรรยาย แนะนำและดูแลผู้เยี่ยมชมมูลนิธิฯ ด้วย นอกเหนือจากการเข้ามาเยี่ยมชมมูลนิธิฯ บางครั้งคุณพ่อก็จะไปร่วมงานแสดงสินค้าต่าง ๆ ที่ไม่มีค่าใช้จ่ายด้านพื้นที่หรือไม่ต้องเช่าที่ เช่น เมืองทองธานี โดยคุณพ่อจะเป็นหัวหน้าทีมในการพาเด็กบางคน สินค้ารวมถึงอาสาสมัครบางส่วน ไปช่วยกันออกงานและขายสินค้า ในปีหนึ่งมีประมาณ 3-4 ครั้งได้ นอกเหนือจากนี้ จะเป็นการออกรายการหรือบรรยายให้กับหน่วยงานภายนอกที่ติดต่อเข้ามา ซึ่งคุณพ่อถือว่าเป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักมูลนิธิฯ มากยิ่งขึ้น คุณพ่อเล่าว่า

เคยมีการนำสินค้าไปฝากขายตามร้านค้า เช่น ในเจเจมาร์เกต แต่ไม่ค่อยได้ผลดีเท่าไร เนื่องจากสินค้าของเราแต่ละชิ้นได้กำไรไม่มาก และถ้านำไปฝากขายก็ต้องให้ค่าเปอร์เซ็นต์อีก 5-10 เปอร์เซ็นต์เป็นอย่างน้อย ทำให้ราคาขายมันสูงกว่าเดิมจากที่ค่อนข้างสูงอยู่แล้ว ในสายตาคอนภายนอก ทำให้แนวคิดของคุณพ่อจึงกลับมามุ่งเน้นที่การสร้างเครือข่าย การประชาสัมพันธ์ ให้คนรับรู้มากขึ้น และเน้นให้คนเข้ามาเยี่ยมชมมูลนิธิซึ่งจะสร้างรายได้ให้มูลนิธิได้ดีกว่าด้านอื่น ดังเช่น สถาบันพัฒนาเด็กกรชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข โดย นายแพทย์สมชัย ศิริทองถาวร ที่ได้แนะนำหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาศึกษาดูงานอย่างเป็นทางการ

พ่อสอนลูก

ตลอดระยะเวลากว่า 6 ปี ที่คุณพ่อได้ทุ่มเทให้กับมูลนิธิบ้านสมานใจด้วยแรงกายและแรงใจ เพื่อให้มูลนิธิแห่งนี้ได้เป็นบ้านของเด็กที่ใครหลายคนอาจจะเข้าไม่ถึง เด็กที่สังคมยังมองว่าแตกต่างและบ่งชี้ให้เป็นผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ แต่ด้วยความพยายามของคุณพ่อประดิษฐ์และรวมถึงคุณพ่อคุณแม่อีกหลายคนที่เป็นกรรมการ ทำให้มูลนิธิแห่งนี้ก่อสร้างและสมบูรณ์เป็นรูปร่าง ให้ความอบอุ่นและความสุขแก่เด็กที่มาอยู่ นอกจากนี้คุณพ่อของเด็ก ๆ และของใครอีกหลายคน ได้พัฒนาที่แห่งนี้ให้กลายเป็นแหล่งวิชาชีพของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษด้วยการนำ ผ้าทอซาโอริ มาฝึกทักษะอาชีพ แม้ข้อจำกัดทางด้านสติปัญญา ร่างกาย ตลอดจนเงินทุนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการฝึกอาชีพ จะสร้างปัญหาารบกวนจิตใจคุณพ่ออยู่ไม่น้อย หากแต่ทุกคนที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับมูลนิธิไม่ว่าจะเป็นคุณพ่อเอง กรรมการ อาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ ต่างก็พยายามผลักดันก้าวผ่านมาได้

สิ่งที่คุณพ่อทำนอกจากก่อให้เกิดคุณประโยชน์แก่ตัวมูลนิธิแล้ว ยังส่งผลไปสู่เจ้าหน้าที่ผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ได้มีงานทำ มีความภาคภูมิใจในตนเองสามารถหาเลี้ยงชีพตนเอง ไม่เป็นภาระต่อสังคม อีกทั้งสามารถช่วยเหลือผู้อื่นในครอบครัวได้อีก แม้คุณพ่อจะไม่ได้เป็นครูที่สอนวิชาชีพแก่เด็กโดยตรง หรือเป็นเจ้าหน้าที่ที่คอยฝึกอาชีพแก่เด็ก แต่สิ่งหนึ่งที่เด็ก ๆ รับรู้ได้จากการกระทำของคุณพ่อ คือ ความรัก ความรักที่พ่อคนหนึ่งมีให้ลูกอีกนับสิบคน เด็กที่นี้รักคุณพ่อมากและรักบ้านสมานใจ ดังจะเห็นจากคำบอกเล่าของอาสาสมัครท่านหนึ่งที่เล่าว่า ผู้ปกครองมักทำโทษเด็ก ๆ ด้วยการงัดมิมให้มาฝึกอาชีพที่นี่ ซึ่งได้ผลทุกครั้ง ดังกรณีของพี่ต้น อาสาสมัครท่านหนึ่งเล่าว่า คุณพ่อของพี่ต้นทำโทษพี่ต้นไม่ให้ไปทอผ้าหนึ่งสัปดาห์ เพราะพี่ต้นไม่ยอมฟังเหตุผลของพ่อแม่และคือที่จะทานอาหารจำพวกทอดและอาหารซึ่งไม่ดีต่อสุขภาพ หลังจากที่ถูกลงโทษ พี่ต้นก็กลายเป็นคนที่ไม่มีปัญหาเรื่องอาหาร เข้าใจเหตุผลและความห่วงใยของคุณพ่อคุณแม่ คุณพ่อคุณแม่จัดให้ทาน

แต่ไหนก็ทานแค่นั้น ไม่ทานตามใจตนเองอีก ซึ่งผลที่ตามมาคือสุขภาพแข็งแรงด้วย (จากการสัมภาษณ์อาสาสมัคร, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 23 สิงหาคม 2554)

อีกสิ่งหนึ่งที่เด็ก ๆ ได้รับความรู้จากคุณพ่อ คือ ความรับผิดชอบ เนื่องจากคุณพ่อจะมาทำงานทุกวัน และเข้ามานั่งทำงานในห้องของตนเองเป็นกิจวัตร ภาพที่เด็ก ๆ ได้ซึมซับ ทำให้เด็ก ๆ หลายคนรู้จักที่จะทำหน้าที่ของตนเอง อาทิ เรื่องราวของพี่แจ้ว ที่อดีตมักจะมีการวัดเวลาแตกต่างจากคนอื่น เช่น คุณละครเรื่องนี้จบก่อนบ้าง กินอิมก่อนบ้าง ทำให้เกิดความไม่ลงรอยระหว่างสมาชิกในครอบครัวครั้งหนึ่ง ทุกคนเตรียมตัวออกเดินทางแล้ว แต่พี่แจ้วยังเอ้อระเหย แม้จะโดนขู่ว่าจะถูกทิ้งไว้ตามลำพังก็ตาม ก็ยังไม่เป็นผล แต่หลังจากที่ได้เข้ามาและมีการฝึกระเบียบวินัยที่บ้านสมานใจแห่งนี้ และได้เห็นกิจวัตรที่สม่ำเสมอของคุณพ่อ ทำให้พี่แจ้วพัฒนาขึ้น มีวินัย รู้หน้าที่และตรงต่อเวลามากขึ้นกว่าเดิม โดยไม่ต้องมีคนมาจ้ำจี้จ้ำไช เช่น เมื่อถึงเวลาทอผ้าพี่แจ้วจะตั้งใจทอผ้าลายหนดปลาหมึกน้อย เวลาเดินและร้องเพลงก็ตั้งใจเดินและร้องเป็นอย่างดี เมื่อถึงเวลาพักผ่อน พี่แจ้วก็จะเดินถือหมอนสีชมพูและประจำที่ตนเองอย่างน่ารักและเรียบร้อย และจากความรักที่คุณพ่อมีต่อบ้านสมานใจ ยังส่งผลให้เด็กมีความรักในบ้าน หรือถ้าหากจะใช้ภาษาตามกระแสก็คงจะเป็นความรักในองค์การ (Royalty) นั้นเอง ดังกรณีของพี่ตุ๋ บางครั้งเวลาที่พ่อแม่ชวนไปทำบุญหรืองานอื่น ๆ พี่ตุ๋ก็มักจะถามคุณแม่ว่าจำเป็นไหม ถ้าไม่จำเป็นขอไปทำงาน หรือแม่เวลาที่ไปทำบุญด้วยกัน พี่ตุ๋มักอธิษฐานว่าขอให้มูลนิธิอยู่รอด เป็นต้น (จากการสัมภาษณ์อาสาสมัคร, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 23 สิงหาคม 2554)

มูลนิธิบ้านสมานใจกับแรงปรารถนาอันสูงสุด

มูลนิธิบ้านสมานใจได้ฐานที่ก่อมาจากโครงการหนึ่งของ JICA หรือชื่อเต็มว่า Japan International Cooperation Agency หรือ องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น เด็กหรือ บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เข้ารับการพัฒนาทักษะจากมูลนิธิฯ แต่มูลนิธิฯ ไม่ใช่เพียงทำงานเพื่อศิลปินที่เป็นลูกหลานของกรรมการมูลนิธิฯ ยังมีสมาชิกของเราที่ขาดร่มโพธิ์ร่มไทร และงานที่เราอยากทำให้กว้างขวางออกไป คือ การเผยแพร่ความคิด สนับสนุนคนพิการ ซึ่งคนพิการในสังคมของเรานั้นนับวันก็จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี ทั้งจากแรกเกิดและจากความพิการที่เกิดขึ้นภายหลัง ซึ่งส่วนมากมาจากความไม่สมประกอบในการจัดการด้านต่าง ๆ เช่น จากการทำงาน จากอุบัติเหตุ จากความสะเพร่าของบางหน่วยงาน เป็นต้น คำถามสำคัญก็คือ จะอุปถัมภ์ค่าชู้คนพิการของเรากันอย่างไร คงจะไม่มีใครตอบว่า ก็ปล่อยไปตามยถากรรมหรือตัวใครตัวมัน แต่ความเป็นจริงกลับเป็นเช่นนั้น

ปัจจุบัน สถานที่ในการจำหน่าย มี 2 แห่ง คือ ร้านค้าภายในมูลนิธิฯ เอง ซึ่งเปิดขายทุกวันยกเว้นวันเสาร์ อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ อีกแห่ง คือ ร้านค้าที่ไปร่วมออกงาน ซึ่งระยะเวลาได้ไม่แน่ชัด โดยส่วนใหญ่จะเลือกงานที่ได้รับเชิญและงานที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการออกร้าน

แขกที่แวะเวียนมาเยี่ยมเยียนเราแต่ละเดือนเป็นจำนวน ไม่น้อย ทั้งที่มาเป็นประจำ อย่างสม่ำเสมอ เช่น นักเรียนจากโรงเรียนเรยีนา และที่มาโดยบอกเล่าต่อ ๆ กัน เพื่อสนับสนุนช่วยซื้อผลงานของศิลปินของเรา ส่วนที่เราอยากต้อนรับเป็นพิเศษนอกเหนือจากคณะนักเรียนแล้วก็คือ คณะบุคคลหรือองค์กรที่มูลนิธิประสงค์ที่จะสาธิตให้องค์กรอื่น ๆ ดูเป็นตัวอย่างเพื่อนำไปทำงาน เพื่อคนพิการ ในที่ต่าง ๆ ต่อไป เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มแม่บ้านโรงเรียน สถานสงเคราะห์ เป็นต้น แต่นี่คือ ความปรารถนาที่เป็นแรงผลักดันใจของเรา มิใช่ด้วยเหตุผลว่างานที่เราทำอยู่นั้นวิเศษเลิศประเสริฐศรี ตรงกันข้ามมีข้อบกพร่องอยู่มากมาย แต่เราขอปวารณาที่จะเป็นคู่สนทนา แลกเปลี่ยนประสบการณ์และข้อคิดในงานเพื่อคนพิการ

ในเชิงวิมุติชนนั้นมูลนิธิของเรายังวัยเยาว์ ยังไม่เป็นที่รู้จักกันกว้างขวาง ดังนั้น เมื่อแผนกที่เมืองเชียงใหม่รวมสถานที่ตั้งของมูลนิธิ เราลงไปด้วย ก็นับว่าเป็นความปรารถนาของเราสถานหนึ่ง สำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม รู้จักสถานบันเทิงและโลกีย์สถานมากกว่าวัดและแหล่งเจริญอื่น ๆ ในเชียงใหม่ เรามีหน่วยงานเพื่อคนพิการหลายต่อหลายแห่งด้วยกัน เช่น โรงเรียนกาวิลละอนุกุล สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ สาขาของมูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อนแห่งประเทศไทย โรงเรียนสอนคนตาบอดเชียงใหม่ โรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่ มูลนิธิศิริวัฒนาเซสเซอร์ ศูนย์ฯหายาดฝน และกลุ่มคนพิการอีกหลายกลุ่ม เราฝันเห็นเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่น่าอยู่สำหรับคนพิการ จนกระทั่งได้สมญาเป็นเมืองพิเศษที่เอื้อเพื่อเกื้อหนุนคนพิการ และถึงขั้นล้าหน้าเมืองฟ้าอมรทางใต้ (จากการสัมภาษณ์ประธานกรรมการมูลนิธิบ้านสมานใจ, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 22 สิงหาคม 2554)

2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของมูลนิธิบ้านสมานใจ

พี่เดี่ยว ผู้อยู่เบื้องหลังการสร้างงานและการพัฒนาทักษะอาชีพ

กว่าจะมาเป็นที่เดี่ยวที่เด็ดเดี่ยว

พี่เดี่ยวหญิงสาวอารมณ์ดี อิมแอม แจ่มใส หน้าตาสะสวย อายุ 28 ปี ทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลเด็กที่มูลนิธิบ้านสมานใจมาประมาณ 5 ปีแล้ว ชื่อเดี่ยวนี้นี่แม่ชีในสถานเลี้ยงเด็กกำพร้าเป็นคนตั้งให้ แม่ชีบอกว่า ที่ตั้งชื่อนี้เพราะเห็นว่าพิการมาตั้งแต่กำเนิด มีขาขวาข้างเดียว พออายุ 7 ขวบก็มีโอกาสใส่ขาเทียมเพื่อหัดเดิน แม่ตัวพี่เดี่ยวจะมีความพิการ

แต่พี่เดี่ยวเองก็ไม่รู้สึกน้อยใจที่เป็นแบบนี้ ไม่มีพ่อแม่และไม่มียี่งายที่สมบูรณ์เหมือนคนอื่น เมื่อโตขึ้นได้ย้ายไปอยู่สถานสงเคราะห์บ้านเด็กชายเชียงใหม่ ซึ่งที่นั่นมีเพื่อน ๆ ที่มาจากครอบครัวที่แตกแยก ขากจน พี่เดี่ยวต้องทำงานไปด้วยเรียนไปด้วย จนวันหนึ่งมีแม่บุญธรรมมารับไปอยู่ด้วยและได้ส่งให้เรียนจนจบ ปวส. แม่บุญธรรมเป็นคนที่ใจดีมาก และดูแลพี่เดี่ยวในทุกเรื่องเหมือนกับลูกแท้ ๆ ซึ่งตัวพี่เดี่ยวก็รักแม่บุญธรรมมากเช่นกัน

หลังจากที่เรียนจบ พี่เดี่ยวก็เริ่มหางานทำและขอแม่ย้ายออกมาอยู่ด้วยตัวเอง เพราะอยากเรียนรู้ความรัก ซึ่งความรักที่ได้เจอเป็นความรักแบบหนุ่มสาวที่ไม่ค่อยจะยั่งยืนเท่าไร จนพี่เดี่ยวมีลูกสาวตัวน้อย ซึ่งครานี้พี่เดี่ยวได้เรียนรู้ความรักของความเป็นแม่และเข้าใจอย่างลึกซึ้งว่าแม่บุญธรรมรักและเป็นห่วงพี่เดี่ยวอย่างไร

จนวันหนึ่ง พี่เดี่ยวได้มารู้จักกับมูลนิธิบ้านสมานใจและได้เข้ามาเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ในฐานะพี่สาวที่คอยมาดูแลน้อง ๆ พี่เดี่ยวมีความสุขกับสิ่งที่ทำ ที่นี้ทำให้พี่เดี่ยวมองโลกกว้างขึ้น ไม่ได้มองแค่ตัวเอง มองคนที่เป็นเหมือนกัน เข้าใจและห่วงใย มีความสุขที่ได้อยู่กับเด็ก ๆ เห็นเด็ก ๆ เติบโตเสียงหัวเราะ เสียงพูดคุยกัน ไม่ว่าจะใครๆทุกคนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ การที่เราเป็นผู้รับอยู่ฝ่ายเดียว ไม่ได้ทำให้เรารู้สึกว่าจะสัมผัสถึงการเป็นผู้ให้ (จากการสัมภาษณ์พี่เดี่ยว, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 23 สิงหาคม 2554)

บทบาทในการพัฒนาทักษะอาชีพ

พี่เดี่ยวเปรียบได้กับเจ้าหน้าที่บริหารในองค์กรใหญ่องค์หนึ่ง เพราะว่าพี่เดี่ยวเป็นคนที่ทำหน้าที่หลากหลาย ดูแลในส่วนของเด็กที่เข้ามาฝึกพัฒนาทักษะอาชีพ ด้านงานบริหาร รวมถึงงานประสานงานทั่วไป คอยดูแลความเรียบร้อยในมูลนิธิฯ เป็นต้น เปรียบประจุมือขวาของคุณพ่อก็ว่าได้

ในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ พี่เดี่ยวจะเป็นผู้วางระบบการพัฒนาทักษะนั้นหมายถึง การทอผ้าซาโอริ พี่เดี่ยวจะเป็นผู้เตรียมก้ทอผ้าให้กับเด็ก ๆ เนื่องจากเด็กที่รับการฝึกทักษะไม่สามารถทำได้เองทั้งหมด เพราะการเตรียมก้ทอผ้า สำหรับทอผ้าซาโอริ นั้นยังมีความยุ่งยากอยู่บ้าง เมื่อเตรียมก้ทอผ้าเสร็จแล้ว เด็กทุกคนจะเป็นผู้ทำหน้าที่ทอผ้าของตนเอง ซึ่งหน้าที่พี่เดี่ยวหลังจากนี้ คือ คอยดูแลหากเด็กคนไหนมีปัญหา ซึ่งอาจเป็นเรื่องของด้ายหมด หรือ ก้ทอผ้าเสีย เป็นต้น เมื่อเด็กทอผ้าเสร็จ พี่เดี่ยวจะเป็นคนถอดผ้าที่ทอเสร็จแล้ว และจัดเก็บเพื่อเตรียมไปผลิตเป็นสินค้าสวย ๆ ต่อไป

นอกจากการดูแลด้านการทอผ้าซาโอริ กิจกรรมในช่วงบ่ายพี่เดี่ยวจะช่วยดูแลด้วย เช่น การช่วยคิดกิจกรรม อาจจะเป็นการเต้น หาเพลง ช่วยสอนท่าเต้น การคิดกิจกรรมนันทนาการใหม่ ๆ เพื่อสร้างความบันเทิงและฝึกทักษะด้านอื่น ๆ ให้กับเด็ก รวมไปถึงการช่วย

สอนหนังสือ เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์แบบง่าย ๆ เป็นต้น รวมไปถึงการช่วยสอดส่องดูแลเด็ก เวลาทำกิจกรรมอย่างอื่น อาทิ การทานอาหารกลางวัน ซึ่งเด็กบางคนอาจไม่สามารถจัดการตนเองได้ดีในบางมื้อ บางทีอาหารอาจมีคหรือเก็บมาอย่างดี ทำให้เด็กเปิดไม่ได้ คอยดูแลเรื่องการเข้าห้องน้ำ ดูแลเรื่องความสะอาดของเด็ก ให้เด็กมีวินัยและฝึกการช่วยเหลือตนเองเบื้องต้น ได้อย่างดี

พี่เดี่ยวเป็นผู้ช่วยที่ใกล้ชิดกับพี่พร ในการทำผลิตภัณฑ์โดยพี่เดี่ยวจะรับผิดชอบผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากเศษผ้า เช่น กระเป๋า กีบคิดผม เป็นต้น ซึ่งพี่เดี่ยวเล่าว่า ก่อนข้างชอบเพราะเป็นงานที่ถนัด ครั้งหนึ่ง พี่เดี่ยวเคยทำงานในร้านอาหาร ต้องทำเองทุกอย่าง ทั้งจัดโต๊ะเก้าอี้ ทำความสะอาดร้านอาหาร ช่วยเตรียมอาหารและทำอาหารบางอย่างด้วย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอาหารฝรั่ง รวมไปถึงการทำหน้าที่พนักงานต้อนรับ รับลูกค้า จดรายการอาหาร เป็นต้น ซึ่งพี่เดี่ยวบอกว่า เป็นงานที่ไม่ค่อยถนัด ทำให้จินตนาการไม่ค่อยได้ และรู้สึกไม่ค่อยมีความสุขกับสิ่งที่ทำ จึงลาออกและได้มาทำงานที่มูลนิธิบ้านสมานใจแห่งนี้

อาจเป็นเพราะว่าพี่เดี่ยวจบการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส. ซึ่งถือว่ามีความรู้ทางด้านวิชาการมากที่สุดในมูลนิธิฯ ทำให้คุณพ่อ ไว้วางใจให้พี่เดี่ยวเป็นผู้ช่วยดูแลมูลนิธิฯ และได้รับผิดชอบในเรื่องของงานเอกสาร เช่น การพิมพ์งานให้คุณพ่อช่วยงานการเงิน เช่น การบันทึกรายรับจ่ายประจำวันลงในคอมพิวเตอร์ และงานคอมพิวเตอร์อื่น ๆ ตามที่คุณพ่อขอให้ช่วย และอาจเป็นเพราะพี่เดี่ยวเป็นคนที่มีความคล่องตัวในการทำงานมากกว่าผู้อื่น เพราะแม้ว่าเธอจะมีวิชาชีพที่พิการ แต่เธอก็ใส่ซาเทียมและเคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถเดินหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างไม่มีปัญหา ทำให้พี่เดี่ยวได้รับผิดชอบในการทำกิจกรรมนอกสถานที่บ่อย ๆ หรือประสานงานด้านนอกแทนคุณพ่อเป็นประจำ

เมื่อมองดูการทำงานของพี่เดี่ยว จะเห็นว่าตัวพี่เดี่ยวเข้าไปมีบทบาทในทุกส่วนที่เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพ ซึ่งพี่เดี่ยวถือเป็นตัวเชื่อมที่สำคัญ ทั้งในส่วนตัวเด็ก ที่จะต้องมีพี่เดี่ยวเข้าไปเตรียมเรื่องการทอผ้า การทำกิจกรรม การช่วยเหลือด้านสุขอนามัย เพื่อให้เด็กมีการพัฒนาทักษะทั้งด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวที่ดี นอกจากนี้ พี่เดี่ยวยังเป็นผู้ร่วมสร้างสรรคงานสินค้าของมูลนิธิฯ ได้อย่างลงตัว และรวมไปถึงการเป็นผู้ช่วยให้กับคุณพ่อในการดูแลมูลนิธิฯ ในเรื่องเอกสาร เรื่องการเงิน เป็นต้น แม้งานพี่เดี่ยวจะค่อนข้างมากและหลากหลาย แต่จากการพูดคุยจะพบรอยยิ้มและความร่าเริงอยู่ตลอดเวลา ในเวลาว่างพี่เดี่ยวยังได้ทำงานเสริม คือการพันผ้าบาติก ซึ่งก็ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมา พี่เดี่ยวบอกว่า แม้จะอยู่ที่หอพักตัวคนเดียว จะคิดถึงแต่ตัวเอง ไม่ได้ ต้องคำนึงถึงคนรอบข้างด้วย ซึ่งหมายถึงลูกสาวและแม่

ที่อยู่ที่บ้าน ดังนั้น พี่เด็วจึงตั้งใจทำงานและขยันทำงานเพื่อให้ทั้งตัวเองและครอบครัวข้าง
ได้อยู่อย่างสบาย

พี่เด็ยบอกว่ามูลนิธิบ้านสมานใจเปรียบเสมือนครอบครัวที่สอง ทุกคนมีอะไร
ก็ช่วยเหลือกัน อยากขอโอกาสที่จะมีใครสักคนเข้ามาชมผลงานของเด็ก ๆ และได้สิ่งที่เป็น
ความรู้กลับไปไม่มากนักน้อย อยากให้ทุกคนที่ได้มาเยี่ยมเยือนที่นี่ได้ประทับใจและมีความสุข
กลับไป (จากการสัมภาษณ์พี่เด็ย, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 23 สิงหาคม 2554)

พี่พร ผู้สร้างสรรคผลิตภัณฑ์สวยแห่งบ้านสมานใจ

พี่พร หญิงสาววัยกลางคน ที่เข้ามาอยู่ที่มูลนิธินี้ร่วม 2 ปี ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่
ของมูลนิธิฯ ส่วนตัวพี่พรเองเคยเป็นคนปกติมาก่อน แต่หลังจากได้รับอุบัติเหตุตกตึก
ขณะทำงานก่อสร้างและได้รับการปฐมพยาบาลอย่างไม่ถูกวิธีจากเพื่อนร่วมงานที่หวังดี
ต้องการช่วยเหลือตัวพี่พร โดยรีบเขย่าวัวให้พี่พรหลังจากที่พี่พรตกจากตึก และนำส่ง
โรงพยาบาล ทำให้ความหวังดีกลายเป็น โศคร้าย ทำให้พี่พร ไม่สามารถเดินได้ หลังจากนั้น
พี่พรต้องพึ่งรถเข็นผู้พิการในการเดินทาง ก่อนหน้าที่จะมาอยู่ที่มูลนิธิฯแห่งนี้ พี่พรได้เข้ารับ
การฝึกอาชีพ ที่ศูนย์ฯหลายคณมาก่อน และทางศูนย์ฯได้ช่วยจัดหางานให้ จนได้มาทำงาน
ที่มูลนิธิบ้านสมานใจ

เนื่องจากพี่พรมีทักษะทางด้านอาชีพมาก่อนหน้านี้ ทำให้พี่พรได้รับหน้าที่
ในการดูแลด้านผลิตภัณฑ์ของมูลนิธิฯ ซึ่งผลิตภัณฑ์หรือสินค้าที่มีอยู่จะมีผู้ออกแบบเบื้องหลัง
ทั้งจาก คุณคาซุมิ ชาวญี่ปุ่น เป็นคนออกแบบไว้ก่อน แล้วจะส่งแบบมาให้ หรือจัดทำ
ในบางผลิตภัณฑ์ และกรรมการมูลนิธิฯ ที่เป็นผู้เลือกสินค้าใหม่ ๆ ผลิตภัณฑ์สองชิ้น
หลังจากได้รับแบบแล้วพี่พรจะเป็นคนเลือกผ้าทอให้เหมาะสมกับแบบที่จะทำ เช่น แบบข้าง
ที่เอาไปเย็บกับเสื้อโปโลหรือเสื้อยืด พี่พรบอกว่าจะต้องเลือกผ้าที่แน่น ไม่ลู่ง่าย สีสันท
เหมาะสมกับเสื้อ หรือถ้าเป็นผ้าที่ไม่แน่นมากก็จะนำไปทำส่วนอื่น ๆ เช่น กระคุม โปสการ์ด
เป็นต้น ซึ่งโปสการ์ดที่พี่พรทำออกมาจะมีความสวยงาม น่ารัก ทั้งเสื้อและโปสการ์ดถือเป็น
สินค้าขายดีของมูลนิธิฯ

นอกจากนี้ พี่พรยังเป็นผู้ช่วยสอนงานให้กับพี่เด็ย ซึ่งถือเป็นผู้ช่วยพี่พรและยังสอน
ให้กับเด็ก ๆ ที่สามารถทำงานบางอย่างได้ เช่น นื่องไก่หรือนื่องแอนนา ในการช่วยตัดผ้า
ตามแบบ การช่วยรีดผ้า เป็นต้น ซึ่งเด็กที่ได้รับหน้าที่เหล่านี้จะตั้งใจทำงาน เนื่องจาก เป็นงาน
ที่ไม่ได้ทำประจำ เหมือนกับของแปลกใหม่สำหรับพวกเขา และเด็กยังได้ฝึกให้ช่วยเหลือผู้อื่น
ด้วย หลายครั้งที่พี่พรไม่สะดวกในการหยิบผ้าหรือสิ่งของ เด็ก ๆ จะเข้าไปช่วยหยิบให้พี่พร
อย่างเต็มใจและไม่ต้องเรียกขอเลย

พี่พรเล่าว่า รู้สึกเอ็นดูเด็ก ๆ กลุ่มนี้ แม้บางครั้งพวกเขาจะส่งเสียงดังหรือสื่อสารไม่ค่อยรู้เรื่อง แต่พออยู่ ๆ ไปก็เริ่มชินกับพฤติกรรมและมองเห็นแต่ความสนุกในตัวของพวกเขา โดยเนื้อแท้ของพวกเขาเป็นคนดี ไม่มีพิษภัยและน่ารัก บางทีก็นึกตกเวลาฟังเด็ก ๆ กลุ่มนี้เล่าเรื่องละครให้กันฟัง มีทั้งลีลา ท่าทาง บ้างก็ตอบรับเออออ หัวเราะครึกครื้น ตื่นเต้นปนกันไป แต่ส่วนตัวก็ยังหาคำตอบไม่ได้ว่า ตกลงเขาคุยเข้าใจกันไหม แต่ทุกคนก็หัวเราะคล้ายกับรู้เรื่อง มีเพียงพี่พรเท่านั้นที่ยังฟังแล้วไม่เข้าใจว่าคุยอะไรกัน และแม้ว่ารายได้ที่ได้รับจะไม่มากเมื่อเทียบกับคนปกติในองค์กรทั่วไปได้รับ ภาวะผิดปกติเช่นนี้ ค่อนข้างยากที่จะหางานทำได้ แต่ที่มูลนิธิฯ ได้ให้อาสาและให้งาน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวพี่พรมีคุณค่า รู้สึกภูมิใจที่ได้ทำงาน สามารถเป็นที่พึ่งให้กับคนรอบข้างได้ (จากการสัมภาษณ์พี่พร, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 23 สิงหาคม 2554)

3. บุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เข้ารับการพัฒนาทักษะอาชีพ

ผู้ศึกษาได้บันทึกสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษที่เข้ารับการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยกล้องวิดีโอ โดยแบ่งเป็นการบันทึกพฤติกรรมขณะเข้ารับการพัฒนาทักษะอาชีพและการบันทึกพฤติกรรมทั่วไป ดังนี้

ลักษณะทั่วไปของกรณีศึกษา

กรณีศึกษาเป็นเพศชาย เกิดวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2507 ปัจจุบันอายุ 47 ปี เป็นบุตรคนที่ 3 มีพี่ชาย และพี่สาว 1 คน โดยทางการแพทย์กล่าวว่ามีอาการพิการทางสมอง โดยกรณีศึกษาเกิดอาการขาดออกซิเจนขณะแรกเกิด ซึ่งลักษณะพิเศษของพฤติกรรม คือ มีการแสดงออกทางคำพูดไม่ค่อยได้ ไม่สามารถอธิบายอะไรได้ชัดเจน จากประวัติส่วนตัวได้ระบุถึงสิ่งที่ต้องดูแลเป็นพิเศษ (ทางพฤติกรรม) ว่าอย่าให้ออกไปนอกบ้านคนเดียวหรือกับเพื่อนเพราะไม่สามารถกลับบ้านเองได้ แต่พฤติกรรมโดยทั่วไปแล้วกรณีศึกษาสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เช่น ทานข้าว อาบน้ำ เข้าห้องน้ำ ดูทีวี ฟังเพลง ชอบทำงานที่ออกแรง เช่น ตัดหญ้าด้วยเครื่องตัดหญ้า ลักษณะทั่วไปของกรณีศึกษา คือ สวมแว่นตา กรอบหนา ไร้ผมสั้นแบบผู้ใหญ่ทั่วไป ผิวสีน้ำตาล แต่งกายเรียบร้อย สูงประมาณ 150 เซนติเมตร รูปร่างค่อนข้างท้วม พูดเสียงออกแหลม จับใจความไม่ค่อยได้ พูดได้เป็นคำ กรณีศึกษาได้รับการศึกษาจาก โรงเรียนกาวิละอนุกุลเชียงใหม่

พฤติกรรมขณะเข้ารับการพัฒนาศักยภาพอาชีพ

กรณีศึกษาที่มีความตั้งใจขณะทอผ้ามาก โดยจะทอผ้าของตนเองอย่างประณีต จากลักษณะท่าทางการทอผ้าบ่งบอกถึงการมีความชำนาญในการทอผ้าสูง เพราะทอได้อย่างราบรื่นและคล่องแคล่ว เวลาทอผ้ามักจะยิ้มไปด้วย และมักแอบชำเลืองมาสบตากับผู้ศึกษาเป็นระยะ พร้อมกับยิ้มและก้มหน้าทอผ้า นอกจากนี้ ขณะสังเกตจะพบว่ากรณีศึกษาจะมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นรอบข้างเป็นระยะ เช่น เวลาที่คุยกันเรื่องละคร กรณีศึกษาก็จะมีการตอบเป็นระยะ ด้วยน้ำเสียงเล็กแหลม เป็นคำ ๆ เช่น ใช่ ดู สนุก เป็นต้น ซึ่งในช่วงแรกจะฟังไม่ค่อยเข้าใจ แต่เมื่อได้ฟัง ไปสักระยะจะพอเข้าใจว่ากรณีศึกษาพูดว่าอะไรบ้าง เช่น เมื่อผู้ศึกษาถามว่าชอบทอผ้าไหม กรณีศึกษาจะตอบว่า ชอบ เสียงจะแหลม เล็ก ขึ้นจมูก เป็นต้น

ในขณะที่ทอผ้า ได้มีผู้เยี่ยมชมเข้ามาดูงานของมูลนิธิฯ กรณีศึกษาไม่มีอาการอายหรือประหม่าเมื่อเจอคนแปลกหน้า กรณีศึกษาจะสวัสดีและยิ้มรับเวลามีคนสอบถามเกี่ยวกับการทอผ้า หรือเวลาที่มีคนขอถ่ายรูปรูป กรณีศึกษาจะเต็มใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

บันทึกพฤติกรรมทั่วไป

ช่วงพักเที่ยงกรณีศึกษาจะหยิบข้าวกลางวันเตรียมมาจากบ้านมารับประทานอาหารร่วมกับเพื่อน ๆ ด้านนอก โดยสามารถทานอาหารเองได้อย่างคล่องแคล่ว ขณะรับประทานอาหารจะมีการพูดคุยไปด้วย ในบางครั้งทานข้าวไปพูดไปด้วย โดยออกเสียงเป็นคำ ๆ มีการรับรู้การเล่าหรือการพูดคุยของเพื่อน ๆ โดยแสดงออกด้วยสีหน้า การยิ้มและเสียงหัวเราะ เมื่อทานอาหารเสร็จกรณีศึกษาจะนำกล่องข้าวไปล้างในห้องน้ำ แล้วจัดเก็บในชั้นวางของของตนเอง เดินไปหยิบน้ำดื่มด้วยตนเอง แล้วจะมานั่งพักผ่อนตรงกลางห้อง

ในช่วงบ่ายของทุกวัน ทางมูลนิธิบ้านสมานใจ จะมีกิจกรรมพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น การสอนหนังสือ การเดิน เป็นต้น กรณีศึกษาได้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี อาทิ การสอนเดิน กรณีศึกษาจะเดินตามจังหวะด้วยความยิ้มแย้ม แต่จังหวะอาจไม่ตรงกับดนตรีสักเท่าไรนัก และเวลาที่ผู้สัมภาษณ์สอบถามว่าเหนื่อยไหม กรณีศึกษาจะตอบว่าไม่เหนื่อย และถ้าถามว่าสนุกไหมจะตอบว่าสนุก ด้วยน้ำเสียงแหลมเล็ก และใบหน้ายิ้มแย้ม

ในเวลาที่มิกิจกรรมการสอนหนังสือ กรณีศึกษาจะตั้งใจ และร่วมกิจกรรมอย่างดี แต่จากการสังเกต กรณีศึกษายังไม่ค่อยเข้าใจในคำสั่งมากนัก เช่น ให้จับคู่ภาพที่เป็นของคุณกัน เช่น ภาพช้อนกับส้อม เป็นต้น

ผลของการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีต่อกรณีศึกษา

ก่อนหน้าที่กรณีศึกษาจะเข้ามารับการพัฒนาทักษะอาชีพที่มูลนิธิบ้านสมานใจ ผู้ปกครองของกรณีศึกษาเคยพากรณีศึกษาไปเรียนวาดรูปที่โรงเรียนสารพัดช่างเชียงใหม่ แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ภายหลังจากได้เข้ารับการพัฒนาทักษะอาชีพที่มูลนิธิฯ

ในระยะแรก ที่กรณีศึกษาได้เรียนทอผ้า เนื่องจากปัญหาจากกรณีศึกษาเองที่มีปัญหาด้านการสื่อสาร ทำให้การทอผ้าในช่วงแรกเป็นการยากมาก กรณีศึกษาไม่เข้าใจวิธีการทอผ้า ทำให้ไม่สามารถทอผ้าได้ แต่กรณีศึกษาได้ใช้ความอดทนและการฝึกฝน โดยหลังจากรับการฝึกประมาณ 3-4 เดือน กรณีศึกษาก็สามารถทอผ้าได้และฝึกฝนมาเรื่อย แต่ทั้งนี้ กรณีศึกษายังไม่สามารถจะเตรียมการทอผ้าเองได้ ยังต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ในการช่วยเตรียมด้าย เตรียมก็ทอผ้าก่อน เนื่องจากวิธีเตรียมค่อนข้างซับซ้อน แต่หลังจากฝึกซ้ำ ๆ กรณีศึกษาเริ่มจำขั้นตอนได้ และสามารถมีส่วนร่วมช่วยกับเจ้าหน้าที่ในการเตรียมก็ทอผ้าเอง เมื่อกรณีศึกษาเริ่มมีความชำนาญในการทอผ้า กรณีศึกษาได้พัฒนารูปแบบการทอ จากการทอด้วยด้าย 1 เส้น เป็น 2 เส้น และยังสามารถสร้างเรื่องราว หรือบอกเล่าว่ากำลังทอรูปอะไรอยู่ได้ จนปัจจุบัน กรณีศึกษาทอผ้าได้เก่งที่สุดในมูลนิธิฯ

การเข้าฝึกทอผ้าของกรณีศึกษาทำให้กรณีศึกษา เป็นคนที่มีความอดทน มีความพยายามมากขึ้น อารมณ์ดีและมีความสุขทุกครั้งที่ได้มามูลนิธิฯ โดยครั้งหนึ่งกรณีศึกษา ถูกสั่งงดไม่ให้มามูลนิธิฯ เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์เนื่องจากกรณีศึกษาชอบทานอาหารหวาน และมัน ไม่เชื่อฟังผู้ปกครอง แต่หลังจากที่ถูกลงโทษ กรณีศึกษาก็ไม่เคยมีปัญหาเรื่องอาหาร และเชื่อฟังผู้ปกครองเป็นอย่างดี เนื่องจากกรณีศึกษาอยากมาทอผ้าที่มูลนิธิฯ ซึ่งการมาทอผ้าที่มูลนิธิฯ ยังทำให้ทักษะทางสังคมของกรณีศึกษาดีขึ้น จากการที่เริ่มแรกเป็นคนขี้อาย ไม่ค่อยกล้าพูด เนื่องจากมีปัญหาทางด้านการสื่อสาร พัฒนาเรื่อยมาเป็นคนกล้าเผชิญหน้า กับคนแปลกหน้า ยิ้มแย้มและตอบคำถามได้ เนื่องจากทางมูลนิธิฯ มีผู้มาศึกษาดูงานหรือ ผู้มาเยี่ยมชมอยู่เป็นประจำ ทำให้กรณีศึกษามีโอกาสพบปะผู้คนต่างวาระกันไป จึงเป็นสาเหตุ ให้พัฒนาการด้านการพูดการสื่อสารของกรณีศึกษาพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ โดยพูดได้มากขึ้น สื่อสารเข้าใจมากขึ้น และบางครั้ง กรณีศึกษาสามารถร้องเพลงได้เป็นบางท่อน

ในส่วนของรายได้อีกว่าไม่ได้มีผลต่อการดำเนินชีวิตของกรณีศึกษามากนัก เนื่องจากปกติจะกรณีศึกษาจะอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง แต่การที่กรณีศึกษาได้รับค่าจ้าง จากการทอผ้า ส่งผลต่อด้านจิตใจของกรณีศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะกรณีศึกษาจะดีใจมากเวลาที่เซ็นชื่อเพื่อรับเงิน จากการสอบถามผู้ปกครองของกรณีศึกษา เงินที่ได้จะนำมาให้ผู้ปกครอง เป็นผู้เก็บรักษาไว้

เด็กกับการเรียนรู้

แม้ว่าการทอผ้าแบบซาโอริ จะเป็นการดัดแปลงให้มีวิธีการและเครื่องมือให้สะดวกและง่ายต่อการทอ แต่พื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตาม มี 3 ขั้นตอน คือ ความเคยชินกับการใช้เครื่องทอผ้า ความพยายามใช้เทคนิคที่หลากหลาย และการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่วนตัวนอกเหนือจากการลอกเลียนแบบ ซึ่งสามขั้นตอนที่กล่าวมา ไม่สามารถเกิดขึ้นหรือเข้าใจได้ด้วยตนเองของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของมูลนิธิบ้านสมานใจได้ หากแต่ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ผู้มีความประสงค์และมีจิตอาสาในการช่วยให้เข้าใจ

การทอผ้า

ก่อนที่จะได้ผ้าทอซาโอริหลากหลายสวยงาม ผู้ทอจะต้องเตรียมก็ทอผ้าให้พร้อม การทอผ้าแบบซาโอริแม้จะถูกปรับให้ดูง่ายแล้ว แต่การเตรียมก็ทอผ้าอาจจะซับซ้อนค่อนข้างมากสำหรับเด็กที่ฝึกทักษะอาชีพที่มูลนิธิบ้านสมานใจ เนื่องจากตัวก็ทอผ้าประกอบด้วยอุปกรณ์นับสิบชิ้น เช่น แกนหมุน ตะกอล แกนม้วนด้าย แกนม้วนผ้า เป็นต้น บวกกับอุปกรณ์การทอผ้าที่มีจำนวนชิ้นไม่น้อยไปกว่ากัน เช่น ตัวใส่ด้าย กระจวยเรือ ฟืมเหล็ก เป็นต้น ถือเป็นเรื่องยากสำหรับเด็กที่มีระดับสติปัญญาปกติในระยะแรก และคงไม่ต้องกล่าวถึงเด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่านั้น พี่เดี่ยวผู้ที่มีหน้าที่หลักในการช่วยเตรียมก็ทอผ้า จึงถือเป็นบุคคลสำคัญของกระบวนการนี้อย่างเสียไม่ได้

พี่เดี่ยวจะมีหน้าที่เตรียมก็ทอผ้าให้กับเด็กทุกคนในช่วงเช้า ก่อนที่เด็กจะเข้ามาและนั่งทอผ้าของตน เด็กบางคนที่อยู่ในระดับที่พอเรียนรู้ได้ พี่เดี่ยวจะทำหน้าที่สอนการเตรียมก็ทอผ้าด้วย ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่การสอนจะต้องทำหลายครั้ง และไม่สามารถปล่อยให้เด็กทำเองได้ทั้งหมด หากแต่เด็กที่ได้รับการฝึกจะมีส่วนช่วยได้บ้าง เช่น ช่วยยกก็ทอผ้า ช่วยดึงแกนผ้า เป็นต้น แม้การเตรียมก็ทอผ้าอาจจะไม่ใช่ปัญหาใหญ่ของคนปกติทั่วไป หากแต่ถ้าต้องสอนกับเด็กกลุ่มพิเศษเหล่านี้ ที่บางคนมีระดับสติปัญญาอยู่ในขั้นปัญญาอ่อน หรือบางคนมีปัญหาด้านการสื่อสาร จะเห็นว่าพี่เดี่ยวต้องอาศัยความพยายาม และความตั้งใจอย่างมากที่จะต้องสอนเรื่องเดิม ๆ แบบซ้ำไปซ้ำมา ดังกรณีของพี่ต้น ที่มีปัญหาด้านการสื่อสารในช่วงแรกจะมีปัญหามากทั้งเรื่องการทอและการเตรียม แต่ด้วยความพยายามของตัวพี่ต้นและตัวผู้สอนทำให้พี่ต้นสามารถทอผ้าได้โดยใช้ระยะเวลาถึงสามเดือน และหลังจากนี้พี่เดี่ยวก็ต้องฝึกให้พี่ต้นช่วยเตรียมก็ทอผ้า ซึ่งการสอนเกิดขึ้นอย่างนับไม่ถ้วน สุดท้ายพี่ต้นก็พอที่จะเตรียมก็ทอผ้าของตนเองได้บ้างและเปลี่ยนแกนผ้าได้ด้วย

หลังจากการสอนอย่างสม่ำเสมอของพี่เดี่ยวทำให้เด็กๆทุกคนพอที่จะรู้ว่าที่ทอผ้าของตนคือเครื่องไหน และพอที่จะช่วยพี่เดี่ยวเตรียมที่ทอผ้าอย่างง่ายๆได้บ้าง นอกจากนี้ ยังสามารถเปลี่ยนค่ายเวลาค่ายหมดได้เองอีกด้วย

การออกแบบลวดลาย

แม้ว่าการทอผ้าซาโอริจะเน้นผู้ทอเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน และไม่มีรูปแบบหรือเกณฑ์กำหนดตายตัวในการทอ ซึ่งจะทำให้ผ้าทอซาโอริที่ได้มีสีสัน มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่น แตกต่างและไม่เหมือนใคร แต่ในแง่ของการนำไปผลิต เพื่อทำเป็นผลิตภัณฑ์หรือสินค้าอื่น ๆ ยังต้องมีข้อจำกัดบางประการ พี่พรเล่าว่าผ้าทอที่จะนำไปทำเป็นสิ่งของอื่น ๆ อันดับแรกต้องดูที่เนื้อผ้าว่ามีความแน่นมากน้อยเพียงใด ผ้าทอที่ถูกทอแบบหลุยหรือไม่แน่น จะทำให้นำไปผลิตเป็นสินค้าได้ยาก โดยเฉพาะสินค้าที่ต้องใช้เนื้อผ้าเป็นองค์ประกอบหลัก จำพวกผ้าพันคอ กระเป๋า เป็นต้น ซึ่งหากผ้ามีคุณภาพไม่ดีก็จะทำให้สินค้าชิ้นนั้นไม่มีคุณภาพ ไม่สามารถใช้ได้ยาวนาน และสร้างความไม่ประทับใจแก่ผู้ซื้อได้นอกจากนี้ สีสันของผ้าแต่ละผืนก็เหมาะที่จะนำไปทำสินค้าได้แตกต่างกัน แม้ว่าสีที่เลือกจะขึ้นอยู่กับผู้ทอว่าจะดีไซน์แบบผ้าเอง แต่บางครั้งสีบางโทนก็ยากที่จะนำไปทำเป็นสินค้าหรือทำให้ออกมาสวยงามได้ เช่น โทนที่ขาวเกินไป หรือเน้นใช้สีจัดกับสีขาวมากเกินไป หรือสีโทนเข้ม เน้นโทนดำเทาเกินไป จะค่อนข้างยากที่จะนำไปทำเป็นสินค้า จากสิ่งเหล่านี้ พี่พรไม่ได้ชี้นำหรือบังคับให้เด็ก ๆ ที่ทอผ้าซาโอริทำตาม หากแต่ชักจูงให้บังเกิดถึงการพัฒนาคุณภาพในตัวผ้า อย่างเรื่องคุณภาพของผ้าที่พี่พรเน้นเป็นอันดับแรก เด็กที่ทอผ้าได้คุณภาพดีจะได้รับการชมและสามารถไปสอนคนอื่นได้ ซึ่งเด็กคนอื่น ๆ จะยินดีกับผลงานนั้น และชอบที่จะให้เพื่อนมาช่วยสอนด้วย ส่วนสีพี่พรจะร่วมกับทีมเตรียมค่าย ในการคัดเลือกสีค่ายที่มีให้อยู่ในโทนที่หลากหลาย โดยเด็กจะเข้ามาเลือกสีค่ายที่มีอยู่ในคลังเอง เพียงแต่เราจำกัดจำนวนหรือสีบ้างเท่านั้นเอง ซึ่งพี่พรถือว่ามันสอดคล้องกับการตลาด ที่สุดท้ายสินค้าที่มีคุณภาพและสวยงามย่อมเป็นปัจจัยหลักในการจูงใจให้ผู้ซื้อเลือกซื้อและสร้างความพึงพอใจได้อย่างดี

การขาย

การขายสินค้าของมูลนิธิบ้านสมานใจ โดยปกติจะเป็นพี่เดี่ยวที่เป็นผู้รับผิดชอบในการขาย เพราะสินค้าส่วนมากจะตั้งขายที่มูลนิธิเอง โดยทำการขายสินค้าให้กับผู้มาเยี่ยมชมมูลนิธิฯ สินค้าทุกตัวจะมีราคาปิดไว้ที่ผลิตภัณฑ์ ในบางครั้ง พี่เดี่ยวไม่อยู่ เด็กที่สื่อสารได้บางคนจะเป็นผู้ขาย เช่น แอนนา พี่โก้ และบางครั้ง ทางมูลนิธิต้องออกไปขายของนอกสถานที่ ก็จะต้องนำเด็กบางกลุ่มไปด้วย ทั้งนี้ การที่นำเด็กไปด้วย ช่วยทำให้ได้มาซึ่งรายได้ที่มากขึ้น พี่เดี่ยวเล่าให้ฟังว่า การนำเด็กไปด้วยค่อนข้างลำบาก เพราะการเดินทาง และการดูแล

ไม่เหมือนคนปกติ และการออกบู๊ทขายสินค้าบางที ก็อยู่ในเดินท่าอากาศร้อน ไม่สะดวกสบาย แต่ทางมูลนิธิฯ ก็ต้องเอาไปด้วย เพราะคนส่วนมากไม่ยอมเชื่อว่าสินค้าที่เรานำไปขายเป็นความสามารถของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ แต่ถ้านำเด็กไปด้วย และให้เขาทอให้ดู ทุกคนจะรู้สึกประทับใจและอยากช่วยเหลือ นั่นจึงเป็นสาเหตุให้เราต้องนำเด็กบางคนไปด้วย ทุกครั้ง แต่ครั้งหนึ่งก็จะนำไปแค่คนหรือสองคนเท่านั้น สิ่งที่เด็กในมูลนิธิฯ ได้เรียนรู้คือ ความเข้าใจเรื่องตัวเลข เพราะทุกคนจะนับเลขได้ และอ่านออก ทักษะด้านการขายที่ได้พบเห็น ทุกวันและได้ฝึกบ้าง ทั้งฝึกกับพี่เดี่ยว พี่พร หรือฝึกกับคุณพ่อ และนอกจากนี้

เด็กทุกคนจะมีหน้าที่ที่ถือว่าเป็นหน้าที่ที่ประทับใจผู้เยี่ยมชมที่สุด คือ การต้อนรับ เด็กที่นี้จะเจอผู้คนค่อนข้างเยอะ ทำให้ไม่ประหม่า หรือเงินอาย หากมีคนมาขอถ่ายรูป หรือถ่ายวิดีโอ แต่กลับให้ความร่วมมืออย่างดีเยี่ยม ทั้งทอผ้าโชว์หรือยืนยิ้มให้ถ่ายรูปคู่ได้อย่างน่าประทับใจ ก้าวแรกที่ทุกคนจะได้เห็นเมื่อเข้าไปสู่มูลนิธิสมานใจจะเป็นเสียงทักทายของเด็ก ๆ การไหว้สวัสดีและรอยยิ้ม และทุกครั้งมักจบลงด้วยการเดินขอบคุณ เด็กที่นี้จะซ้อมเดินไว้เพื่อเป็นการแสดงให้ผู้มาเยี่ยมชมได้รับชมและถือเป็นการขอบคุณที่ทุกคนให้ความสำคัญกับมูลนิธิฯ ของพวกเขา โดยพี่เดี่ยวจะเป็นผู้ช่วยสอนการเดิน และช่วงหลัง ๆ เด็ก ๆ จะสอนตัวเอง จากนักเดินประจำบ้าน ทั้ง ดิงลี่ พี่โก้ พี่แอนนา เป็นต้นซึ่งในวันที่ผู้ศึกษาเข้าไปทำการเก็บข้อมูลพี่โก้ ก็เข้ามาทักทายส่งเสียงดัง เชื้อเชิญให้เข้าไปข้างในพร้อมนำน้ำมาให้ดื่ม อย่างเป็นกันเอง พอพี่เดี่ยวบอกให้ทุกคนเดิน โชว์ เด็กทุกคนก็เดินตามจังหวะดนตรีได้อย่างลงตัวและค่อนข้างพร้อมเพรียง ซึ่งหากใครได้สัมผัสบรรยากาศแบบนี้ คงจะประทับใจไม่น้อยทีเดียว

มูลนิธิบ้านสมานใจองค์กรช่วยเหลือตนเอง โดยการรวมตัวของผู้ปกครองของบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และได้นำกิจกรรมการทอผ้าซาโอริมาเป็นกิจกรรมในการพัฒนาทักษะอาชีพ และก่อให้เกิดการสร้างรายได้ แม้ว่าเส้นทางอนาคตข้างหน้าของมูลนิธิฯ ยังไม่มีคำตอบชัดเจนแต่ถ้าพูดถึงความฝันเราฝันเห็นที่จะมีบ้านให้ผู้พิการได้อยู่ร่วมกันอย่างไม่เป็นภาระแก่ใคร โดยมีผู้คอยช่วยเหลือดูแลเท่าที่จำเป็น แต่เรื่องนี้ยังไม่ถึงกับเป็นเรื่องเร่งด่วน แต่เมื่อพ่อแม่ผู้ปกครองต่างก็จะถึงวัยเป็นไม้ใกล้ฝั่งกันในอนาคต เราก็จะต้องมาคิดถึงปัญหานี้กันต่อไปข้างหน้า บนเส้นทางที่จะบรรลุนั่นใจต่าง ๆ นี้ เราก็ประสบทั้งผลสำเร็จและความล้มเหลว แต่ทั้งสองด้านนี้ก็มีส่วนเสริมให้เรามุ่งสู่ความเจริญข้างหน้าเราต่างก็อาศัยความสามารถกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ในแง่หนึ่งนั้นความไร้ความสามารถย่อมหมายถึงความพิการแต่ในอีกแง่หนึ่ง ความพิการก็สามารถนำความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้เราได้ชื่นชม

ยินดีกับสิ่งมีชีวิตได้มอบให้กับเราทุกคน (จากการสัมภาษณ์ประธานกรรมการมูลนิธิ บ้านสมานใจ, มูลนิธิบ้านสมานใจ, 22 สิงหาคม 2554)

นายแพทย์สมัช ศิริทองถาวร ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือทอฝันปันน้ำใจว่า เด็กสามารถใช้เวลาวางสร้างความสุขพัฒนาความสามารถและประสบการณ์ของตนเองจากการทำงาน จนอาจมีรายได้เสริมเข้ามาด้วย อันที่จริงตัวอย่างของบ้านสมานใจไม่เพียงเพื่อหาความสุขเท่านั้น แต่เป็นตัวอย่างที่ผู้ปกครอง มาร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อพัฒนาช่วยเหลือเด็ก เพราะผู้ปกครองเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในงานนี้ เพราะเป็นคนแรกที่ค้นพบเด็ก ช่วยเหลือเด็ก พาไปพบแพทย์ ครู ที่สำคัญหลังจากที่เด็กได้จบ การศึกษามาแล้ว สุดท้ายก็ต้องมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ (มูลนิธิบ้านสมานใจ, 2551)

กว่าจะมีวันนี้ของมูลนิธิบ้านสมานใจไม่ใช่แค่มีขึ้นในปีเดียวแต่มีการเริ่ม เป็นกระบวนมานับสิบ ๆ ปีแล้ว การเริ่มต้นของคนในประเทศที่จะรับรู้ว่ามีสมาชิกเหล่านี้ เกิดขึ้น อยู่ในประเทศ ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่รับรู้ว่ามีสมาชิกเหล่านี้เกิดขึ้นในเมืองไทยของเรา ที่สำคัญคือกระบวนกรแบบนี้จะ เกิดขึ้นในประเทศที่มีการพัฒนาทางด้านจิตใจแล้วเท่านั้น อย่างน้อยสังคมส่วนหนึ่ง ของเมืองไทย รวมถึงบ้านสมานใจก็เป็นตัวอย่างที่ดีให้สังคมได้อีกแบบหนึ่ง

บ้านสมานใจไม่เป็นเพียงตัวอย่างให้แก่สังคม แต่เป็นตัวอย่างให้กับสังคมทั้งประเทศ ทั่วโลก ซึ่งสามารถศึกษาดูงานและเป็นตัวอย่างได้